

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
 POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre --- 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt
 1 félévre --- 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt
 1 félévre --- 3 * Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is eszatólandó.

27-ik szám 1882.

BUDAPEST, JULIUS 2.

XXIX. évfolyam.

SIMOR JÁNOS

ESZTERGOMI BÍBORNOK-ÉRSEK.

JUNIUS 29-én múlt huszonöt éve, hogy a püspökké avató olajat fölvevé, a ki ma Magyarország első főpapi székén ül. 1857-ben szent Péter-Pál napján kreáltatott püspökké Magyarország herceg-primása, az esztergomi egyházmegye érseke, a biboros főpap, Simor János. Ennek jubileumát ünneplék meg ez évfordulón Esztergomban.

A jeles főpap meglelégedéssel tekinthet végig eddig befutott pályájára, a minőhöz sok milliók közül egynek ha jut hasonló. Szegény mesterember fiából emelkedett föl a magyar katolikus egyház első papi székére, hercegi rangra, arra a méltóságra, melyet hazai közjogunk is a legfényesebbek közé soroz; nagy befolyással, hatalommal, de egyuttal nagy kötelességekkel is ruház föl.

A jubiláló főpaprak nemzete jó lélekkel állíthatja ki a bizonyítványt, hogy ő állásának s a vele járó nehéz kötelességeknek becsületesen megfelelni igyekezett, s midőn őt ama előkelő székbe ülteté, nem esett méltatlanra az uralkodó választása.

Simor hercegprimásra mindenkor úgy fog gondolni az utókor, mint méltó utódjára amaz egyházi fejedelmeknek, kik csöndes, zajtalan működésükben, mint az egyház férfiaihoz illik, saját hatáskörükben áldásai voltak nemzetüknek s a kezükbe letett nagy eszközöket hazájuk és embertársaik javára igyekeztek fordítani. Akár mint egyházfőt, akár mint a művészetek és tudományok barátját, akár mint embert és emberbarátot tekintsük, mindenütt olyannak fogjuk őt találni, a ki méltó betölteni ama fényes állást, melyre hivatott. Egyház, iskolák, jótékony-sági és műintézetek érzik áldásos kezét, mely, mint a harmat, csöndben, mondhatnók titokban közli áldásait, — s midőn állásánál fogva a magyar katolikus egyház első papjának nevezzük, hozzá kell tennünk, hogy az emberszeretnek, a humanizmusnak is első papja ő, s hogy az ország első áldozára első áldozár ott is, a hol a népnevelés, a kultura oltárai várják a nagylelkűek áldozatát.

E sorok czélja, miután a derék főpap élet-

rajzi vázlatát több ízben, legutoljára 1878 évi 13-ik számában volt alkalma ismertetni lapunknak, ez uttal sem lehet egyéb, mint rövid visszapillantást vetni negyedszázados főpapi működésére, különösen azon alkotásaira, melyeket hazai kulturánk emelésére vagy maga lét sített, vagy

létesíteni jelentékenyen segített. E visszapillantást, mely természetesen nem terjedkedhetik ki mindenekre, s különösen azokra nem, melyekről a nyilvánosságnak tudomása alig lehet, könnyüvé teszük nekünk a következő sorok, melyeket az érdekes főpap jótékony működését

János Simor
 bíboros-érsek.

régóta figyelemmel kísérő férfi kezéből veszünk.

*

Simor János, a mai bibornok-érsek, 1857-ben, Péter-Pál apostolok ünnepén szenteltett Esztergomban néhai Sczitovszky János érsek által püspökké, hogy a győri egyházmegye kormányzását átvegye. Az új püspöknek egyik kiváló gondja a nevelés ügyének rendezése volt. Egész megyéjében a népiskoláktól kezdve a tanítók és növendékpapság kiképzetéseiig mindenre kiterjeszté figyelmét. A nőnevelés emelése czéljából apácák vezetése alatt intézeteket alapított; a püspöki kisebb papnövelde szintén neki köszöni lételetét.

E mellett a tudománynak és szépművészeteknek is bőkezű maecenása volt. Az ő pártfogása tette lehetővé, hogy a dr. Rómer Flóris és Ráth Károly akadémiai tagok által szerkesztett «Győri történelmi és régészeti füzetek» című vállalat 1861-től kezdve megjelenhetett. E folyóirat hazai kultur-történetünknek valódi kincses bányája, melyet történetíróink ma is nagy haszonnal aknázhatnak ki.

Egyházmegyéje történetileg becses emlékeit saját költségén stilszerűen restaurálván, a győri püspöki várkápolna és a székesegyház u. n. Hédervári-kápolnája helyreállítására sokat költött. Az ő költségén égették hazánkban az első üvegfestményű ablakokat, melyek a most említett kápolnák számára Sopronban készültek.

A székesegyház régi, becses, de rongált állapotban levő készleteit, öltöneit, melyek műtörténetünkre nézve érdekes ereklyék, izlésel restauráltván, újabb stilszerű tárgyakkal gazdagította.

Midőn ő felsége 1867-ben az ország főpapjává nevezte ki, kulturánk emelésére czélzó működésének is tágabb teret nyert s egyuttal hatalmasabb eszközöket is.

A nevelés mezején mindent elkövetett, hogy egyházmegyéjében az iskolák a kor színvonalára emeltesse s azon megmaradjanak. Nagy költséggel több nevelő intézetet emelt és dotált, köztük a budapest-józsefvárosi és krisztina-városi, a komáromi, balassa-gyarmati és az érsekújvári. Esztergomban a szenvedő emberiség javára betegápoló nénéket telepített le.

Tudományszeretetét hirdeti magánkönyvtára, melyre már több százezeret költött. A legnevezetesebb külföldi kiadványok, melyek csak számozott példányokban kerültek ki a sajtó alól, az ő könyvtárában jobbra mind megvanak, köztük olyanok is, melyeket az ország többi könyvtáraiban hiában keresnénk. E nagy előszeretettel gyűjtött könyvtárát az érsekség számára, ujonan épült palotájában állítja föl.

Itt kell megemlékeznünk a nagyobb szabású kiadványokról is, melyek az ő költségén jelentek és jelennek meg. Két év előtt az esztergomi főszékesegyház kincstárát 55 fényképi táblával illusztrált díszműben adta ki és küldötte szét az európai közönyvtáraknak. Ugyancsak az ő költségén lát napvilágot a «Monumenta Ecclesiae Strigoniensis» című kiadvány is, melyből eddig két hatalmas kötet (a második 118 4-ed rétvü ivből áll) jelent meg Knauz Nándor kanonok szerkesztésében. E mű 12 kötetre van tervezve s magában foglalja majd az esztergomi egyházmegyére vonatkozó összes meglevő okmányokat. A történetírók gazdag és kritikai jegyzetekkel bőven ellátott kútforrást nyerne benne.

Epen most vannak sajtó alatt eddigi főpásztori levelei is, mely kiadvány öt kötetből áll s három belőle már teljesen készen van.

Különösen sokat köszönhet a buzgó főpap-

nak a hazai műtörténet. Sajat költségén restauráltatta a XII. századbéli szt. István kápolnát, mely az esztergomi várból egyedül maradt reánk. Helyreállította a bibornok-érsek előde, Bakocs Tamás által épített remek renaissance-stylü kápolnát, mely egyike legnevezetesebb műemlékeinknek.

A jó izlés emelésére Esztergomban nyilvános képtárt létesített, melyben több értékes műdarab és ritka metszetek őriztetnek.

A főszékesegyházi kincstárnak középkori megrongált tárgyait szakavatottan restauráltván, azok számát több nagybecsű darabbal, arany és ezüst kelyhekkel, pástorbottal és drága egyházi öltönyökkel gazdagította. Mindezen paramentumoknál a régibb egyházi izlés föllevenítésén buzgólkodott.

Befejezván az esztergomi bazilika építkezéseit, új érseki palotát emeltetett. Az egész nagyszabású épület már készen van, s három hó múlva lakható lesz. A palota a régi helyén, a Duna partján épült, kétemeletű nagy alkotás. Karrarai márvány lépcsőháza az alapító érsek sikerült mozaik czimerével lesz ékítve. Az első emeleten a könyvtár és képtár, valamint az éremgyűjtemény lesznek elhelyezve. A palota nagy terme márványburkolattal lesz ellátva s díszítése 25,000 frtra van előirányozva. Az egész érseki lak mintegy 600,000 forintba kerül.

Szólhatnánk még ő eminenciájára egyéb adakozásairól is, melylyel 25 éves főpapi működése alatt a közczélokot, a magyar tud. akadémia, országos képzőművészeti és egyéb társulatok czéljait előmozdította. De a fölhozottakból is eléggé kitűnik, hogy az ország biboros főpapja nyugodtan tekinthet vissza negyedszázados főpásztori munkájára. Mindenki szívesen elismeri, hogy hazánk kulturájának fölvirágoztatására sok jót tett, minek gyümölcseit utódaink fogják megérni és élvezni.

Jelen jubileuma alkalmával mi is örömet csatlakozunk azokhoz, kik a nemzeti fölvirágozásunkat annyira szíven viselő főpásztornak lelkes munkálkodásához, a magyar haza javára czélzó törekvéseihez sikert kívánnak. Hadd lássa még meg fris életerőben, hogy senki nem áldoz Istennek tetszőbb módon, mint a ki a közjónak áldoz.

Ad multos annos!

Cz—R.

A NAGYANYA.

TENNYSON KÖLTEMÉNYE.

Azt mondd, Annie, Willy meghalt, legidősbik gyermekem; Oly ép volt talpig, mint a makk, s oly izmos, . . . alig hihetem. De hitvestársa írta — gyarló kis teremtés volt szegény, Nem illett Willyhez, ezért is elleneztem mindig én.

Mert apja, lásd az apja, Annie, szent igaz, rossz gazda volt, Majorja, háza, földje pusztult, s ivott a míg torkára forrt. . . Szép nőcske volt. De hát a szépség ösztövére egy hozomány, Mind hasztalan! Nem hallgatott reám — s meghalt, mondd, William.

Gyöngymagzat, a vidék virága volt idősbik gyermekem, Erősebb mint a vas, kifogni nem tudott rajt' senki sem. «Ördögös egy tüzes legényke! — mond a doktor — már az áll, Az ember hozzáfoghatót itt húsz helységben sem talál.»

És csontos, vaskos, s mégse' hetyke! Úgy kívánta vón' a rend, Hogy ő temessen engem el, de — Isten akarhatja szent! Nem gyűl egy köny szemembe érte, Erzem, nem soká viszem; Tán most előbb meg'atom őt, mert tőlünk távol élt igen.

Miért nézsz, Annie, oly merőn rám? Szívtelen nem, vén Oh lásd egy szálíg eltemettem gyermekim: kicsit, nagyot. És bárki halt meg, Willy vagy más, megsiratni nem tudom; A köny korodnak kincse, Annie, nekem hozzá nincs jogom,

Atyáddal réges-régen egyszer összetűztünk gyermekem, Egy rágalom miatt kisírtam majdnem mind a két szemem. Nem is atyáddal, nagyatyáddal! . . . Az idő be is lejár! Hajh hetven éve már biz' annak, hosszú hetven éve már,

Átjött fulunkba Jenny húgom, s minket is megkeresett, Nem mondtam soh'se' senkinek, bár tudtam, egyszer megesett. S még engem is moeskoltt loeska szájja, a gyalázatos kaján, De gyermekem, tűzláng a nyelv, ezt már te is tudod talán.

S vasárnap rá igénk is ez volt. Erről szólt buzgón a pap: A félhazugság leggonoszabb, éle legmélyebbre hat. Mert tiszta hazugságot egybe nyíltan megezáfolhatol, De melyben egy hajsza' igaz van, lopva terjed, mint a kór.

Es Willy a majorba hozzánk nem jött át több napja már; Oly bú, kiholtnak tetszék minden, bár közelgett már a nyár. Hazug hirt költe Jenny rólam, Jenny! oh a szemtelen! Ha moeskolunk mást, Annie, minket, tisztává az nem teszen.

S már majd a két szemem kisírtam, s egyszer késő alkonyat, Fönjártam ép' a kerti dombon, hol alatt az út szalad. Mint lángban álló boglya égett túl a hold a völgy fölött, Es vi-vi-vi esattogá a csattogány a lomb között.

Most hirtelen elhallgatott; kéz-kézben, ketten olvatag'. — Nem látva engem, — Willy, Jenny jöttek ép a kert alatt. Fölháborodva útjok' álltam, vakká tett a szenvedély; Még most is, — mily bohó vagyok lám! — fölforr bennem rá a vér.

Mint talpig férfi, Willy szóltan nyugalommal álla ott; De Jenny, a kigyó köszönte s gúnyos arezezal távozott. S így szóltam: «jó váljunk tehát, így van megírva, hát legyen, Te nem szeretsz, becsét veszté már előtted jó hírem.»

Es méla szemmel néze hosszan rám a holdsugarinál: «Szeretek édesem, s megörzöm jó híred, rám bármi vár; Mit Jenny nekem! Hútsé száját, mitsem árthat az nekünk, Légy hitvesem borúl szíveimre, s meglásd, boldogok leszünk.»

[védd, «En hitvesed? Gondold meg édes — mondám — és zokon ne De félttem boldogságodat, mert a beszédet béveszed.» «Nem, nem soha!» — mondotta hévvel, s átölel, keblére zár, Hejh hetven éve már biz' annak, hoszú hetven éve már.

Így mentem esküvőre. Lillaszinben én, az volt divat, És zúgtak a harangok, volt jó napja két egyházfinak. — De első gyermekem világra halva jött, nehéz kereszt! Hajh árny és fény az élet, Annie, róza és tövis vegyest.

Oh akkor néztem szemtől-szembe legelőször a halált, Siratva kisdédem, ki soh'sem látott fényt, mosolyt, sugárt. És esküvőm napjától, Annie, nem volt egy csöpp bánatom, De az nap sirtam, megsirattam kiterített magzatom.

A kis jószágon látsza, küzdött életéért — hasztalan! Arezát a göres vagy indulat eltorzítá fájdalmasan. Nincs Willyért egy árva könyem . . . nem soká megláthatom De az nap sirtam, megsirattam halva szült kis magzatom.

Es férjem gyöngéd szóval arezezal biztatott; . . . jó szíve volt De mint a férfiak nyakas, hogy inkább tört, mint meghajolt. A féltés nem bántotta soh'se; folyt az idősebesen, — [életem. Meghalt, s egy könyüt nem hullajték, . . . úgy volt, tul nem

Miért hogy akkor nem borult a sirnak nyugodalma rám! Fáradt valék, ezer örömmel szenderagném oldalán. Ha nem csalódom már tiz éve, vagy már több is lesz talán! — Ugy tetszik, Annie, mintha most is gyermekimmel játszanám.

Az asztalon kis Annie mázskál, meghalt — két éves se' volt Kis Annie mint te . . . lábaeskája olyan kedvesen botolt! Az asztalon tetszéseként föl és le mázskál, rúg, kapál, Mig Harry szántvet a dülön és Charlie lóherest kaszál.

Es Harry, Charlie! Hallom őket, füttyörészve szántanak, Ugy édes álom közbe' gyakran mindkettő meglátogat; Leülnek mellém, rendesen ha már az esti pir ragyog, De vajjon élve, vajjon halva, biztos benne nem vagyok.

Pedig tudom jól, sirba tették őket már s behantolák. Harry hogy meghalt hatvan éves, s hatvannégyes volt apád. Mig Willy hetvenig vivé föl fonsőbb rendelet szerint; Mind láttam már pályában őket, s tisztos ősz kort ére mind.

En oly nyugodt, derült vagyok, és nagyritkán szomorkodom; Elüldögélek esténként a ház előtti kis padon. A szomszédás ott összegyűl és mindenfélét elfecseg, És gyakran már rég elfeledten jó izüt nevetgetek.

A pap igaz, azt mondja mindig: szánjuk bánjuk bűneink, De lelkeket nem nyomja semmi s fönn az Úr kegyelme int. S ha elfoly életünk, fölöttünk ember nem, az Úr ítél, A csöndet addig megtalálom itt e könyv ígényél.

A vénség már a csönd, a béke kora, édes gyermekem, Boldog valék, de nem kívánnám újra élni életem; Fáradt vagyok, pihenni vágyom már a siri vánkoston; A köny korodnak kincse, Annie, nekem hozzá nincs jogom.

Es Willy meghalt, szívem gyöngye, legidősbik gyermekem. De mért siratnám Willyt én, hisz nem sokára föllelem; Egyik szobából át a másba hosszu ösvény nem szalad; Meglátom egy-két óra múlva, mért kesergném e miatt?

Es Willy hitvestársa írta, gyarló nőcske volt szegény. . . Hál' Istennek még pápaszemmel most is látok, Anniekém! Csekély, igaz, mit rád hagytok, ha meghalok, maradj velem Szegény öreggel, ugy se' tarthat már sokáig, gyermekem.

Angolbíl

CSUKÁSI JÓZSEF.

A FEJEDELEMNÉ GALAMBJAI.

TÖRTÉNETI RAJZ.

Irta **P. SZATHMÁRY KÁROLY.**

Jut-e eszébe a tovarobogó kocsin utazónak, hány féreg él az ut porában s hány esik ezek közül a sebesen forgó kereknek áldozatául? . . . Ilyen viszony van a magas politika elvei — s a családok és egyesek élete között.

Ez ugy nevezett magas politikai elvek érvényesültek hazánkban a XVII-ik század végén és okozták a nagy nemzeti és a száz meg száz családi tragédiát.

A török egyre tért vesztett; a Bethlenek, Rákócziak fényes kora, a Gyalunál elesett II. Rákóczi Györggyel lejárt; Thököly és Zrinyi Ilona mint száműzöttek élnek a Pontus partjain s az egyetlen Rákóczi gyermek, ki trónjára igényt tarthatott, Prágában, a jezsuiták kolostorában, igen jó kezekben. A jeles erdélyi fejedelemné, Bornemissza Annát, a Teleki Mihály által behívott császári hadak vezére, Caraffa halálra ijeszté; és a neje elvesztése miatt búskomorságba esett Apaffy Mihály mérgezés gyanuja mellett hirtelen elhalva, immár Alma-keréken aluszsa örök álmát. Csak egyetlen gyermek volt még, ki a megszerzendő Erdély fejedelemségének címét viselte: II. Apaffy Mihály.

Az egész ország szeme e gyermekre nézett. Figyelemmel kísérte a császári őrség vezére; figyelemmel a nemzet, mely egész kormányzó tanácsot rendelt melléje; de még inkább őrizték nagybátyjai a Bethlenek, legkivált pedig Bethlen Gergely, az ország generálisa, kinek az atya halálakor alig 15 éves ifju fejedelem növendéke, védence és szeme fénye vala, kit mint valami mesebeli drágakövet őrzött az Apaffy szép küküllői várában.

A nagyravágyó főúr a szó középkori értelmében fogta fel családja érdekeinek biztosítását; egyaránt kaczerkódott a nemzeti függetlenséggel úgy, mint Leopold tanácsosainak terveivel. Nagyobbik leánya, Klára, az Apaffy — vagy tulajdonképen Teleki Mihály által kivégeztetett Bánffy Dénes fiának, a bécsi udvari körök által teljesen megnyert Bánffy Györgynek volt neje; így ezen oldalról biztosítva volt családja jövődjé; de a nemzeti párttal sem akart végkép szakítani, mely az ifju Apaffy Mihályt Erdély függetlenségének talizmánjául tekinté, és egyáltalában nem volt kedve ellenére, hogy második leánya, Katalin és Erdélynek leendő fejedelme együtt növekedve, a legbensőbb vonzalommal közeledtek egymáshoz; hogy a kora fejlettségű 16—17 éves leányka akkor volt boldog, ha «Mihály bácsikájával» együtt időzhetett; hogy az ifju fejedelem Katalint tréfásan akárhányszor «kis menyasszonyának» nevezte és kedveskedésével minden alkalommal elhalmozta.

Igy érzett és gondolkozott Bethlen Gergely uram belül; de színleg szigorú arcot mutatott, ha a két gyermeket együtt és nyájas csevegésen, vagy épen igenis bizalmas beszélgetésben találta.

I.

Az 1694-ik év egyik legszebb májusi estéjén a két szép gyermek együtt ült a küküllői vár első emeletének nyugatra fekvő széles, szlupos tornácán.

Az ugynevezett küküllői vár mintapéldánya volt főúri kastélyainknak úgy Erdélyben, mint Magyarországon a XV. és XVI. században. Mint a pozsonyi, selmeczi, zólyomi, radnóti, vagy ózdi kastélyok, vagy a gyalui és vécsi vár, négy-szöget képez az, szegletein kerek tornyokkal, melyek kupalaku tetői messziről beláthatók a

Küküllő völgyében. Ma is egyike legszebb és legépebb várkastélyainknak, mely tágas előudvarával, lombos és virágos kert közepette mély árok által körülvetten áll.

Kedvesebb és vonzóbb képet látni, mint a virágokkal rakott széles tornác keretében röpkedő galamboktól körülvelt bohószkodó két gyermeket, alig lehetne.

Az ifju Apaffy Mihály inkább kora, mint késő fejlettségű gyermek volt. A 19-ik év nála már meghozta a finom szőke pelyheket, melyek arcának már is férfias kifejezést kölcsönöztek, de gazdagon vállaira hulló gesztenyeszínű fürtjei, és az értelmet, érzelmet egyaránt kifejező nagy kék szemek s az üde, gyermetes arc, melyen a szenvedély még nyomokat nem hagyott, kora fiatalságát elárulák. Sötétkék selyem kamuka rövid dolmányt és nadrágot viselt, mely szín a kihajtott nagy fehér gallérral igen jól állt fiatal arcához; az öltöny, a kor divatja szerint, mely a nyugat-európaihoz kezdett hajlani, egészen zsinórtalan és paszománt nélküli volt ugyan, de a dolmányt igen szép mivű filigrán ezüst csatok és ugyanolyan öv tartották össze.

Bethlen Katalin az ifju fejedelemmel majdnem egykoru, de még sokkal fejlettebb leányka, a Bethlenek vonásait és epedő szemeit öröklé, melyeket nála százszorosan megnemesítve találunk. A szemekben mondhatni emberföltői tűz, mely gyakran ad méla ábrádnak helyet. A vonások szokatlan lágyság mellett sok ábrádra hajlót mutatnak fel és a finom fehér arcbőr, melyen az erek mintegy áttetszenek és a gyákor megrezzenés, mely rajta minden idegenszerű vagy ujnál jelentkezik, egyikét jelzik azon végtelenül finom természeteknek, melyek úgy tűnnek föl, mintha nem e sárgolyóra lennének természetve, hol tulgyöngéd érveik és idegzetök-nél fogva reájok nézve néha még ez élvezet is csak szenvedés. Nyílt arcán és örök mosolyában, szívig ható tekintetében és hangjában teljes megtestesülése van a szeretet ama kifejezésének, melyet nagyhirű festők is oly ritkán találtak el Madonna-képeiken.

Katalin ritka szövétü fehér ruhát viselt, mely számtalan fodrával, mint valami hab-tömeg ölelte körül a légies, emelkedett termetet; s a két kis fehér buggy, melyek a hófehér kart ékíték, olyanok, mintha félben hagyott, vagy félíg nőtt angyalszárnyak lennének a szép gyermek vállain. Fényes, fekete haja természetből göndör fürtökben hull alá s egyetlen gyöngysor által van összetartva, melynek szalagja a homlokon gyémánt csillag boglárban fut össze.

A szép gyermekpár beszélgetésének tárgyát épen azok a szelid fehér galambok képezték, melyek ha Katalint a tornáczon megpillanták, a kastély külső udvarának kapujáról azonnal csoportosan siettek kis pártfogónjök üdvözlétére, kitől mézes buzát vagy más kedvencz edelt szoktak kapni, s ezért oly hálásak voltak, hogy versengtek, melyik tud előbb jutni a kis kezekhez, vagy lökdösődtek és dulakodtak a diszhelyért a leányka vállain.

— Szép állatok, — mondja Apaffy Mihály, — de egy kissé talán el is kényeztették őket.

— Hát nem érdemlik meg bácsikám? — kérdi a leányka a galambok egyik legszelidebbjét megfogva és Apaffy elé tartva. — Nézze csak ezeket a kis okos szemeket, milyen szeliden néznek az emberre; ezt a végtelen fehérségű hópelyhet a kis sárga orr körül; s ezeket a gyönyörű szárnyaeszkákat, minőkkel csak angyalok birnak. Hiszen, uram bocsáss, még a szentleket is ily fehér galamb alakjában festik. Aztán nemcsak szépek és szelidek ezek, hanem hasznosak is; mi Klárikával mindig galambok által levelezünk; pedig Bonczida Bodontól vagy Küküllővártól csak szép kis távolság; és látja,

ezek a kis ártatlan jóságok pontosan elhozzák a leveleket egy kis mézes buzáért; pedig ez csak ocsóbb, mint a megbizhatlan cigány postának fizetni.

— S valóban elhozzák a levelet? — kérdi Apaffy. — Én is hallottam postagalambokról, de nem hittem, hogy ezek a kis bohó házi galambjaink is képesek erre.

— Persze hogy képesek.

— Jó, hogy tudom, — mondja élénken Apaffy, — ha Ebesfalvára vagy Fogarasra megyek, viszek egy párt magammal és leveleket váltunk velök.

— Igen; majd adna édes apám, ha megtudná! — mond a leányka elpirulva.

— És miért ne? Nem vagyunk mi egymásnak kedves, vérszerinti atyafiai? És nem vagyunk-e mi már megáldva, még pedig a templom földjén, a pap keze által? Nem emlékszel már reá, mikor együtt konfirmáltunk a gyulafehérvári templomban? Én sohasem fogom elfelejteni, milyen szép czeremóniát csinált volt Tófeus püspök uram azon alkalommal. Egy szép áldozó-csütörtöki napon, virággal volt koszoruzva az egész templom, mert még akkor élt szegény édes anyám, ki a virágokat oly nagyon szerette. Gyönyörű imát és prédikációt mondott az öreg ur a kikérdezés előtt; utána pedig hosszú sort állottunk, ünnepélyes fogadást tettünk s letérdepeltünk, egyik felől a fiuk, másik felől a leányok. Te voltál első a leányok között, én pedig a fiuk között; és így, mint minden tanítás alkalmával, ekkor is szembe estünk egymással. Tófeus uram pedig sorba ment és minket, mint két elsőt, együtt áldott meg. . . Emlékezem, ugy megdobbant a szívem, midőn két kezét egyszerre fejünkre téve mondá: «Járjatok a jó erkölcs és igazság utain és az ur ti veletek lészen». Szemeim a tieddel találkoztak, melyekben könyűket láttam; s hófehér arczoddal, reszketeg ajkaiddal, összetett kezeiddel akként tüntél föl nekem, mint valami mennybeli angyal. Én a püspök szavait úgy értettem, hogy mi együtt járjunk a jó erkölcs s igazság utain és szívemben kettős fogadást tettem. . . . Hát te Katinka? Hát te? . . . Vagy te már nem is emlékezel reá?

— Nagyon is emlékezem, — mondja alig hallhatóan a leányka, s elfordult, hogy felfakadt könyeit elrejtse.

— Na ne légy oly szomorú! — vigasztalja az ifju. — Hála Istennek, nincsen mi közöttünk oly nagy árok, melyen én át ne tudnék ugrani. Jer csináljunk lánczot abból a kötény virágból, melyet a kertből hoztál; ti leányok úgy is szerettek lánczot kovácsolni a fiuk számára.

Katinka hirtelen és észrevétlenül letörlé könyeit s az asztalra halmozott sárga virág csomaghoz lépett, melynek száraiból a gyermekek lánczot szoktak készíteni.

És hogy korábbi felindulását elrejtse, a többi közül kiválasztott egy virágszálat, mely már el volt viritva s virága helyét fehér pelygömb foglalta el.

— Tudja a bácsika milyen a ferfihiúség?

— Milyen te — kis angyalom?

— Ilyen ni! — s egy lehelettel a gömböt szétfujta, hogy szálai százfelé röptültek.

— No megállj te kis csintalan; bizonyosan a leány hűségre akartad azt mondani!

A láncz egyesülterővel gyorsan készült s pár perc alatt igen hosszúra nyult ki. Mikor aztán egészen kész lett, Apaffy előbb Katinka derekán csavarta körül s majd önmagát füzte vele játszó társához.

— Ime az összekötő láncz közöttünk — mondja örömmel, miközben a leánykához simult. — Így leszünk mi Katinka egymással örökre összekötve.

BAJCS, A HERCZEGPRIMÁS NYARALÓJA.

— Ha azt a kemény sors ilyenképen szét nem szakítja — mond egy erős hang hátok mögött.

Bethlen Gergely, Katinka atya volt az, ki a játszó gyermekektől észrevétlenül lépett be a viráglánczot kétfelé választotta.

A két szerelmes gyermek pedig ijedten lépett el egymás mellől.

— Katinka — folytatja az öreg ur megrettent leánya haját simogatva — eredj csak be szobádba; egy kis komoly beszédem van uram öcsémmel.

Bethlen Gergely jellemző alakja volt egy ekkori erdélyi főurnak; s ruházata, külseje mintegy kifejezése amaz ingadozó politikának, melyet követni voltak kénytelenek. Még megvolt

fején a törökösen hosszúra hagyott boncsok: de a többi rész sem volt leborotváltva, hanem csak rövidre nyírva. Így ölelte a gondokat képviselő ránczoktól barázdált homlokot a félig ősz haj körül; de a szakáll már hiányzott s helyét nagy bozontos bajusz akarta pótolni lecsüngő szárnyaival. Az egykori tüzet és a hajdani vitézséget csak az arisztokratikus kevélységgel égő fénylő szemek és előre domborodó áll képviselték.

Az arczhoz hasonló jelentőségű volt az öltözet is: a sötétzöld posztó dolmányon megvoltak a lefüggő öreg ezüst gombok; de a dolmány szabása már francziás volt és a zsinórt teljesen nélkülözte; a tavaszi időhöz mérve nem is volt egészen felgombolva és nyílásából kakastaréjhoz hasonlító keményített ingfodor lógott elő.

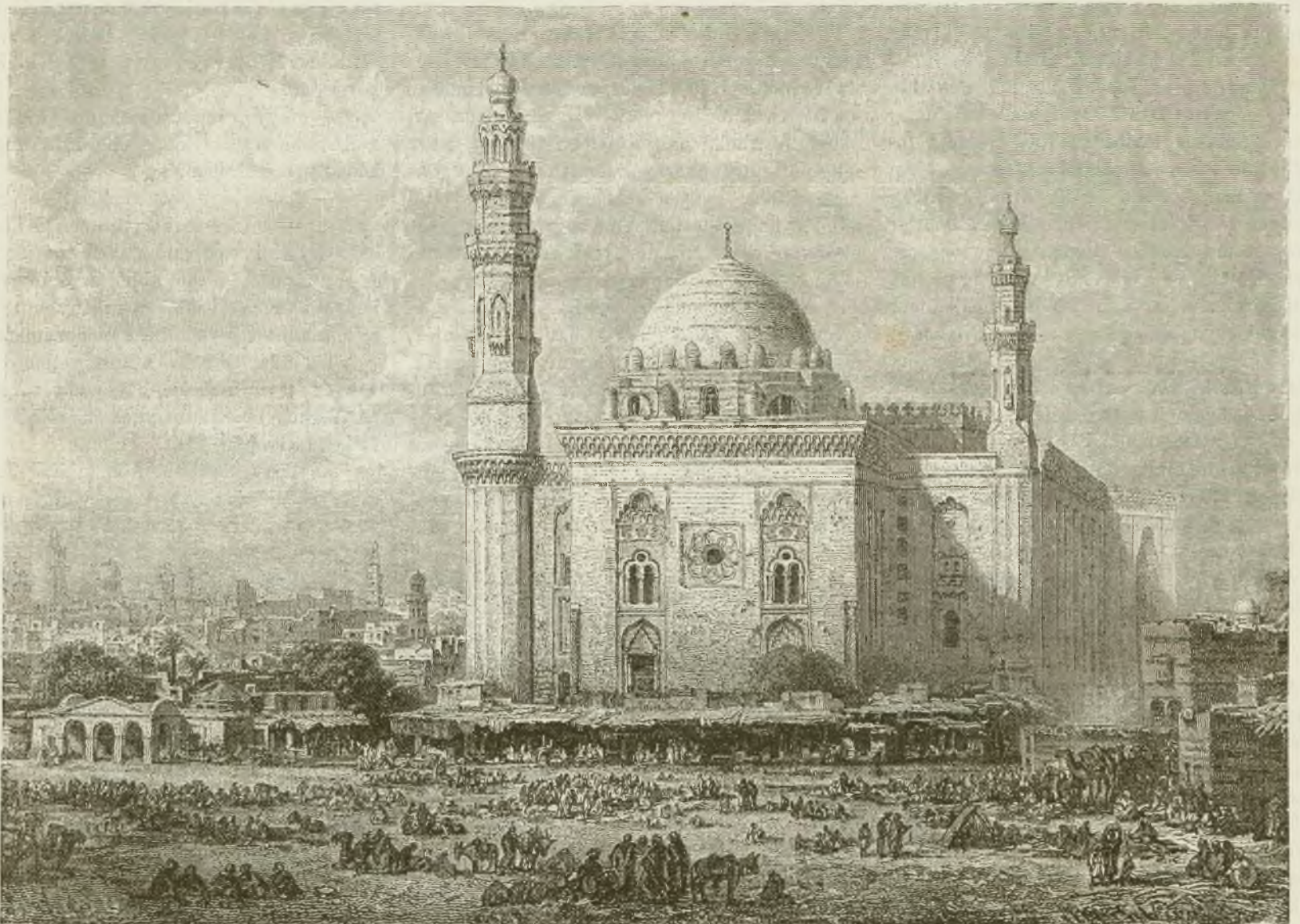
Többi ruhája magyaros szabású volt, csak a csizmák helyét pótolta a könnyebb és lágyabb bőrű sötétvörös salavári.

(Folytatása következik.)

A HERCZEGPRIMÁS NYARALÓJA.

Érsekujvártól mintegy félórányi távolságra fekszik *Bajcs* helység, hol az ország primásának nyaralója van. Még *Sczitovszky* érsek alatt épült az egyszerű lak, melyet jelenlegi utódja kideszített és megnagyobbított. *Simor*, mint győri püspök, a *rákosi* elhagyatott püspöki nyaralót is a birtokos méltóságához illően helyreállította, úgy, hogy az kellemes nyári tartózkodásul szolgál utódainak.

Ugyanezt tette ő, mint esztergomi érsek a bajcsi nyaralóval, melynek rajzát im itt közöljük.

EGYIPTOMBÓL. — A RUMELIEH-TÉR ÉS HASSZÁN MECSETE KAIRÓBAN.

EGYIPTOMBÓL.

A KHEDIVE PALOTÁJA ALEXANDRIÁBAN.

A KONZULSÁGI TÉR ALEXANDRIÁBAN.

A karsu tornyu templomhoz közel látjuk az emeletes uri lakot, valamint a különféle gazdasági épületeket. E pontról teljesen el van takarva a fiatal ültetésű, de már is lombos, terjedelmes park, melyet Simor bibornok-érsek létesített nyári lakása körül. A parkot több ponton árnyas fasorok és tavak ékítik, melyeken át csinos hidak vezetnek. Különösen a fűz és akác szeret e homokos talajban tenyészni, de ezeken kívül különféle diszfák és eszerjék is szépen virulnak.

Bajcsnak van jól felszerelt népiskolája, hova a helységben lakó cselédség gyermekei járnak. Különösen a primás mintagazdasága nevezetes, melynek egyik főbb pontja Bajcs. Van jeles ménese, tehenészete és a gazdasághoz tartozó különféle állatok istállói.

Egyáltalán Bajcs egyaránt nyújt kényelmet és gazdasági örömeket.

EGYIPTOMBÓL.

Míg Oroszországban egész üldözéssé fajult az antiszemita mozgalom s ezrével vándorolnak ki a zsidók keleti Európából, nyugati Európában jóformán ellentétes hírek keltenek közérdeklődést: a keresztények üldözéséről a szemitákhoz tartozó arabok által. Londonban és Párisban hetek óta nem volt esemény, mely a közvéleményt jobban érdekelte volna, mint e mozgalmak a messzefekvő országban és idegen világrészben; nemcsak faji és vallási rokonszenv, de főképp politikai tekintetek tették e mozgalmat oly nevezetessé. Egyiptom, mert erről van szó, régi nagy nevén és híres gazdagságán kívül ma a szuezi csatorna által jelentőségében még növekedett; angolok és francziák egyaránt szemet vetettek a szép országra, ha egyszer a «beteg ember» halála után osztozkodni kell, s ime most ez ország lakói mintegy megkezdik a harezot saját önállóságuk kivására s mintha tudnák, hogy tervek kivitelének nem a gyenge török, hanem az európaiak a főakadálya, hazafiui indokokból származó mozgalmukat az országukban letelepedett európaiak üldözésével, kiűzésével kezdik. Valószínű, hogy a hosszú időre tervezett «nemzeti reakció» első fölvonása az európaiak győzelmével fog végződni, kiknek tudós államférfiai Konstantinápolyban most tanakodnak a fölött, mit tegyenek a veszedelmes Arabi pasával és követőivel; de az első fölvonás is eléggé érdekes, hogy a minden tekintetben nevezetes országra ismét visszatérve, abból egyetmást ujjal is bemutatunk, különösen azon részeiből, melyek az európai közvéleményt most annyira foglalkoztató események színterét képezik.

A legelső hely, melynek képét adjuk, Alexandria városának nagy tere, a konzulsági vagy gyakrabban ugynevezett Mehemed-Ali-tér. Nemcsak mint e szép város legszebb helye, de abból az okból is érdekel bennünket, mivel az európaiak ellen intézett támadást június 11-ikén itt kezdték meg a benszülöttek. A tér 575 lépés hosszú és 95 lépés széles, s két szökőkuton kívül a mai dinasztia alapítójának, Mehemed-Ali-nak lovagszobra is disziti. Bármily szokatlan is a szobrok iránt ellenséges mohamedán világban egy igazhíttű fejedelem lovagszobrát nyilvános téren látni, el kell ismernünk, hogy e szobrot nem a hizelgés állította fel. Mehemed-Ali Alexandriának második alapítója. A Nagy Sándor által létesített s a Ptolemeusok idejében oly virágzásra vergődött város, a középkorban fokról fokra hanyatlott s e század elején a francziák rövid ideig tartó birtoklása után alig volt 7000 lakosa, azok is nyomorult agyagkunyhókban laktak. Mehemed Ali hatalmas kikötőt, számos erődöt, óriási csatornát, sok középületet készíttetett, s mindenkifölött a város kereskedelmét oly virágzóvá tette, hogy Alexandria ma már ismét nagy város, több mint 200,000 lakossal s az európai fény és műveltség Egyiptom, sőt egész Afrika más városában sem található föl oly mértékben, mint e helyen. A konzulsági tér különösen olyannyira nagyvárosi jellegű, hogy bankházai, kávéházai s más modern épületeik között a sok keleti öltözetű járó-kelő nélkül bizonyosan Európa valamelyik székvárosában képzelnők magunkat.

Vannak azonban Alexandriában még oly városrészek is, hová az európai kultúra nyomai kevéssé hatottak el. S e helyen a régi emlékek is eltűntek lassankint. Két utolsó obeliszkjét, a

híres Kleopatra tüit, nemrég szállították idegen országokba, a világhírű könyvtárnak és a világ csodái közé számított világító toronynak semmi nyoma; az egyedüli régi emlék jóformán csak az ugynevezett Pompejus oszlopa, melyet Pompejus praefectus Dioeletian császárnak állíttatott, de azért névrokonság folytán általában Cæsar nagynevű ellenfelével kötik össze. Az oszlop 67 láb magas, vörös gránitból van.

A két nagy kikötő közt levő földnyelv nagy része már ismét tele van építve és hatalmas paloták is emelkednek az egyes kunyhók közt. Zárdák, templomok, kórházak és színházak nagyrésze európai jellegűek. A legérdekesebbek közé tartozik a khedive palotája Pharosz félszigeten, melyet Mehemed-Ali a konstantinápolyi szeráj mintájára építtetett s a hol most utóda szorongva várja a nemzeti forradalom kifejlődését, mely esetleg az ő bukását vonhatja maga után.

A forradalom embereinek s köztök Arabi pasának székhelye és állandó lakása nem az európai jellegű Alexandriában van, melyet a tenger felől különben is már ostromzár alá vettek az európai nagyhatalmak hadihajói, hanem a nemzeti jellegét inkább megartott Kairóban. Kairó Egyiptomnak valódi fővárosa. 360 ezer lakosa közt természetesen sok európai van, de aránylag sokkal kevesebb, mint Alexandriá-

Szaisz (tulajtár).

ban s e mellett a város piszkos és szemetes zugutezáival, tömördek mecsetével s távolban a gutákkal, kétségtelen keleti jellegű, csak itt-ott látszik egy-egy modern palota és diszített hely. A legszebbek közé tartozik a képünkön bemutatott Rumélieh-tér s az épületek közt a mame-lukok bukása folytán történeti nevezetességüvé vált citadellán kívül (melynek rajzát f. évi 21-ik számunkban mutattuk be) különösen érdekes Hasszán szultán óriási, de e mellett igen kecses építésű mecsete. 1357-től kezdve három éven át folytonosan építették a szép mecsetet s mondják, hogy minden nap mintegy háromezer forintba került építése. Egyiptom számos középkori nevezetessége közt kevés van, mely vele versenyezhetik. Hajdan a mekkai zarándokok egész Afrikából itt gyülekeztek össze, hogy utra induljanak a szent város felé.

Még egy negyedik képet is bemutatunk: egy meztelűs fulajtárt (szaisz), ki, mint a régi időkben, most is a gazdagok kocsija előtt fut, hogy azok hatalmát és vagyonát hirdesse.

A harez a nemzeti és idegen elem befolyása közt tényleg megkezdődött. Az Alexandria utcáin lefolyt verekedést leszámítva, nem véres küzdelem ez még most, de mindenki érzi, hogy élet-halál harez kezdődik; s hogy a küzdelem nagy lesz, tanúsítja az a körülmény, hogy még az európai jellegű Alexandriában is oly nagy az ellenszenv az európaiak iránt, hogy a mintegy 50,000 főre menő európai lakosság a kikötőben horgonyzó hadihajók oltalmát sem találja elégségesnek s kivándorolni készül, sőt a kivándorlást tényleg meg is kezdette már.

UJ ÉSZAKSARKI EXPEDICZIÓK.

Az új osztrák-magyar északsarki expedíció célja, mint lapunkban már említettük, abban áll, hogy a grönlandi tengerben fekvő Jan Mayen szigeten tudományos kísérletek és észleletek számára állomást szervezzenek.

A Ferencz József-föld híres fölfedezője, Weyprecht sürgette főképp az ily állomások létesítését. Igen helyesen hangsúlyozta, hogy ama rendkívüli áldozatok, nemcsak pénzben, de emberéletben is, melyet a sarkvidékek kikutatására fordítanak, nem mutatnak fel eddig kellő eredményt, mert az, hogy időről-időre egy-egy fölfedezett sziget nevével többet tudunk, ismereteinket kevéssé gyarapítja: sokkal helyesebb volna egyszerre több expedíciót szerelni fel, melyeknek feladata volna az észak- és déli sarkvidék különböző pontjain egyenlő tudományos eszközökkel és egyenlő utasítás mellett delejeségi, csillagászati és meteorológiai kutatásokat tenni, hogy azok eredményét összevetve, a sarkvidék természetéről egészen határozott tudományos képzetünk lehessen. Egyes kirándulásoknak ily tudományos vizsgálatokra rendszeren nincs idejük, mert többnyire csak egy nyárra szerelvék fel, de ha tesznek is kutatásokat, a mint hogy egyeseknek s különösen Nordenskjöldnek igen sokat köszönhetünk e tekintetben, azok belbecse épen elszigetelésőknél fogva nagyon kétes.

Weyprecht időközben elhalt ugyan, de eszméje termékeny talajra esett s úgy a kormányok, mint magánosok a jelen évben szokatlan nagy áldozatokat hoztak a tudományos cél elérésére. Már eddig 14 expedíció indult el vagy készül elindulni. Ausztria-Magyarország, mint említettük, Jan-Mayen szigetén, Svédország Spitzbergán a Mosel-öbölnél, Norvégia Rosakoknál, Hollandia Novaja-Zemlyában, Oroszország a Léna torkolatánál (Szibériában) s a karai tengerenél, az Egyesült-államok Barrow foknál és Discovery-kikötőnél az északi szél 80° alatt, Dánia Grönland nyugati partjánál, Anglia Simpson-erődnél és a Hudson-öbölnél, Francia- és Olaszországok kormányai pedig a déli sarkon állítanak fel ily tudományos megfigyelő állomásokat.

A mi expedíciókat nem a kormány költségén küldik ki, hanem egy tudománykedvelő főúr, Wilezek János gróf szerelte fel az egészet, ugyanaz, ki az 1872—4-ki osztrák-magyar északsarki expedíció költségeihez is legtöbbször járult. A kísérleti munkálatok már meg is indultak. Apr. 2-án ment ki, mint annak idején jelentettük, a «Pola» nevű hadi szállító gőzös minden szükséges dologgal felszerelve, az Adriai-tenger hasonló kikötőjéből s jelenleg már közel van kitűzött állomásának helyéhez. Az expedíció vezetője Wohlgemuth Emil kapitány s a tiszteken kívül 12, nagyrészt Fiume környékéről való matróz van vele. A lakó házak és obszervatorium a pólai fegyvergyárban készültek s azután szétszedve helyezték el a hajó fedélzetén. Építésőknél tekintettel voltak arra, hogy fedelők esetleg a hó nyomását kiállja s ajtajukon szabadba lehessen jutni még akkor is, ha a hó annak alját bizonyos nagyságig befújja. Belől e házakat parafával és flannellel bélelték ki, hogy a lakosok a rendkívüli hideg és nedvesség ellen is védve legyenek. A kamarában a szükséges élelmi szereknél különös tekintettel voltak az északi sarkon uralkodó skorbut betegségre, de e mellett elkészültek arra is, hogy esetleges hajótörötteken segíthessenek.

Jan-Mayen szigetét már régóta ismerik, mivel Izlandtól aránylag nem nagy távolságra esik. 1633 óta e szigeten különösen hollandiak fordultak meg többször s nem egy expedíció tagja pusztult itt el teljesen. Legutóbb az 1877-ki norvégiai északsarki expedíció látogatta meg s ez alkalomból Mohn H. térképet is készített róla. Az északi szél 70° 53' 55" alatt s a nyugoti hosszúság 8° 27' 40" (Greenwich-től számítva) alatt fekszik. Partjai mellett mindenütt mély tenger van, némely helyen 2000 fonalra (egy fonal körülbelül 5 láb) nyulik. A sziget iránya északkeletről délnyugat felé tart a Hekla-vonallal párhuzamosan. Kétségtelen, hogy vulkanikus eredetű, de újabb keletű, mint a farói szigetek vagy Izland. Hosszúsága mintegy 7 1/2 földrajzi mérföld s legnagyobb szélessége körülbelül 2 mérföld. Legfontosabb és legnagyobb az északi rész, melynek közepén emelkedik az 1943 méter magas Medvehegy, egy

kialudt vulkán, czikk-czakkos kráterrel. Jégárai a tengerig nyulnak. Észak és kelet felé a part itt igen magas s némely helyeken 300 méternyi sziklák vannak a tenger felől. A sziget déli része általában alacsonyabb, mint az északi, közepén szilárd láva tömegek vannak s e rész eléggé termékeny. Nagyobb völgye is kevés van, s azokat is jégár tölti be. A part körül mindenütt vannak zátonyok és apróbb sziklák, részben tengerbe ömlött láva folyók maradványai. A lapos partokon uszadék fák, czethalak csontjai, hajók roncsai találhatók. A szigetnek nincs egyetlen jó kikötője sem s ezért bármily kis vihar idején ide menekülni nem lehet. Nevezetessége még két laguna, melyet a tengertől fekete homok rekeszt el s melynek édes vize kissé magasabban fekszik a tengernél. Ha a lagunák gátjait, különösen a délen fekvőét átmetesznek, igen jó kikötő lenne belőle. A sziget északi részén 700 méter magasságig örök hó van, a déli rész azonban az örök hó határán kívül esik s nyáron sötétzöld moh és némi más növény tenyészik rajta.

Az állomást a déli részen fogják fölállítani és valószínűleg 16 hóig maradnak itt, a jövő nyáron augusztus végén külön hajó megy utáno. Lakó házukban még kuglizó helyet is készítettek, hogy a hosszú télen kellő mozgásuk legyen. A tiszták és legénység számára tervelt hely 20 □ méter nagyságu s 15 méter magas. Az egész terület 64 □ méter, a külön álló és kuglizó által összekötött obszervatoriumot nem számítva. A tulajdonképi lakást kőszén téglákból készített fallal veszik körül. A matrózok közt mindennemű munkások vannak, hogy elhagyatottságukban meg ne szoruljanak. A fizikai és csillagászati készülékeken kívül külön könyvtárt vittek magukkal, az orvos kézi gyógyszertert is, vannak továbbá csónakjaik és szánkóik kirándulásokra.

A fölsorolt expedíciók között szándékosan mellőztük a németországiakat, mivel azokról itt kissé bővebben akarunk megemlékezni.

Három pont van a németek által kiszemelve: Cumberland-öböl, Dél-Georgia és a Labrador-part. Kezdetben ők is Jan-Mayen szigeten akarák az egyik észlelő állomást fölállítani, azonban elkéstek tervökkel. Később Gröland kevéssé ismert keleti partjait szemelték ki, de alkalmas helyben itt sem tudtak megállapodni. A német expedíciók előnye a miénk felett abban áll, hogy a kormány 300.000 márkát szavazott meg e célra az év elején s magánosok is nagyban segítik azt.

Az első állomás, *Cumberland-öböl* az észak-amerikai sarkvidéken fekszik, az e sarkvidéket és Grönlandot elválasztó Baffin-öböllel összekötésben áll s általában még kevéssé ismert földrész, különösen a belföldi része. Az expedíciónak egyik főfeladata lesz itt a sarkdelejességi viszonyok ismertetése, mivel az északi delejességi sark e vidéken esik. A másik állomás, *Dél-Georgia* a déli sarkvidék közelében eső sziget Horn foktól keletre. Már Cook fölfedezte, de nagyobb-részt csak czethalások látogatták. Kihalt vulkánok és nagy hegységek vannak rajta, ez utóbbiak a sziget délnyugoti és északkeleti része közt nagy éghajlati különbséget okoznak. Az északi részen akarják az állomást fölállítani, mivel itt sokkal barátságosabb és szelidebb éghajlat van. A sziget csaknem teljesen jégmentes s ezért az expedíció számára külön hajóról nem is gondoskodtak, s a tagok a rendes gőzessel elmentek Montevideóba, honnan az előkészületek megtörténte után utaznak tovább. E két állomáson kívül még egy, harmadikat állítanak fel *Labrador* partján Észak-Amerikában. Ez állomás azonban nem lesz rendszeres, egyetlen fiatal tudós fog meteorológiai észleleteket tenni s egyuttal a közelebb levő misszionáriusokat ily észleletek megtételére utasítani. A két nagyobb állomásnál ellenben egész sereg tudós működik közre, a *cumberlandin*ak vezetője dr. Giese Colbergből, a *délgeorgiain*ak dr. Schrader Braunschweighből; a résztvevők továbbá ugy oszlanak meg, hogy északon túlnyomólag fizikusok, délen meteorológok működnek. Az északi fény megvizsgálása s délen a Venus-átmenet is a tudományos vizsgálatok körébe tartozik.

A különböző expedíciók lassu, de részletes tanulmányozásaiból igen sokat lehet várni. Elmondhatjuk, hogy az anyaföld sajtósági viszonyait soha az előtt ily alapossággal nem kutatták, mint jelenleg s ha e munkálatok ezen-tul is folytattnak, a természettudományi is-

meretek nagy része igen lényeges átalakuláson megy át.

A fölszerelés mindenütt a lehető legjobb s mivel a hajósok mind erős, egészséges emberek, nagyon valószínű, hogy a jövő évben teljes egészségben térnek vissza. A legutóbbi osztrák-magyar expedíció alkalmával is tudvalevőleg csak egy ember halt el s a többiek, az azóta elhunyt Weyprecht kivételével, még most is teljesen egészségesek. Az északi sarkvidékkel fölszerelt utazókra nézve ma már nem oly veszélyes, mint régebben volt; s biztosan hihetjük, hogy a most kiküldött tudományos expedíciók tapasztalatai után a veszélyesség foka még lejjebb száll s idővel e vidékre kéjutazásokat is fognak rendezni, mint azt Bergenből Spitzbergára meg is kezdték. Mindenesetre sokat reménylhetünk ez expedíciótól s óhajtjuk a tudomány érdekében is, hogy a remény teljesedésbe menjen.

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Irta **PAYN JAKAB.**

VIII. fejezet.

Walcot ur első leánykérése s Mayne ur első föllépése.

A latin költő híres mondása: „*post equitem sedet atra cura*” — csak félig igaz. A fekete gond rendesen nem a lovag mögött ül, hanem inkább előtte, a nyeregkapán, mert a gond és aggály nem annyira a multtal, mint a jövővel foglalkozik s maga elé néz és maga előtt látja a sötét felhőket vagy a rémeket.

Walcot Ferdinánd, mint láttuk, elég szilárdul ült nyergében s jó magas és biztos járásu lovon. De a rendes sors alól ő sem volt kivéve. Neki is megváltak a maga gondja és aggályai s ő azoknak bátran szemébe nézett és egy perczig sem feledkezett meg rólok.

Shokása volt naponként körüljárni s szemlélő utat tenni a kastély körül, a majorokban, nincs-e valami baj? fentartani tekintélyét s rendelkezéseit, mint a tulajdonos helyettese, s természetesen mindig «*annak érdekei megóvása végett*». Az előbbi napon közte s sir Robert közt folytatott beszélgetést követő reggel is megtette szokott körutját, hogy beszeresse értesítéseit a maga embereitől, az az nap történetek felől. Holm Gilberttől, a bérlőtől, — kit elkövetett csalásai miatt, mint tudjuk, egészen kezében tartott, s kivel hatalmát éreztetni soha sem is mulasztotta el, — megtudta, hogy lady Arden az előtti nap a paplakon járt s egy óránál tovább időzött Dyneley lelkész urnál; és a mint a bérlő, az urnó távozásakor elejtett gypár szavából kivehetette, a kis Frankról és annak iskolába küldéséről folyt közöttük az értekezés.

— Dyneley ur is jobban tenné, ha a maga dolgával törődne, — mormogá Walcot magában; de felbeszakítva magát, utasította a bérlőt, hogy kísérje figyelemmel a lelkészt s jelentse, ha valamit észrevesz.

— Ahá, — folytatá, miután maga maradt, — az anya gyanuja tehát fölébredt, s máshová megy tanácsot kérni! Ébren kell lennem. A pártütés emelgeti fejét ellenem. Kár, hogy Gresham-mal s a német kisasszonnyal nem végeztek a hullámok! Ámbár azzal nem jutottam volna még révembe. Nem ő, hanem Dyneley áll utamban, e szelid képű pap! No majd leszámolok vele is! — Ah, Evelyn!

A mint a majort környező csalitból kilépett, egyszerre szemben találta magát Évivel, a ki vörös kendővel fején s kosárral karján, valószínűleg valamely jótékony kirándulásra indult a faluba.

— Hogy megijesztett Walcot ur! — szölt a leány némi izgatottsággal.

— Bocsánat kisasszony, kegyed ijesztett meg engem; mintha csak a «*vörös csuklyás kis leány*»-nyal találkoztam volna!

— Jó, képzelje, mit érezhetett a lányka, mikor a farkasra bukkant, — felelt Évvi nevetve.

— Nem emlékszem, hogy megijedt volna, mikor a farkassal találkozott.

— De annál jobban, mikor kiismerte.

Walcot önkénytelenül elpirult. Egy perczre az a gyanuja támadt, hogy a leány tán kihallgatta előbbi magánbeszédét a csalitban. De az

Évi arczába nézve, csakhamar meggyőződött félelme alaptalan voltáról.

— Remélem, Évvi kisasszony, — mondá — minél jobban kiismer, annál kevesebb oka lesz félni tőlem.

— Csak tréfáltam, Walcot ur.

— Remélem is; ámbár olykor oly kegyetlenül szól hozzám, hogy az ellenkezőt kellene hinnem.

— Kegyetlenül? — kérde a leány s elhallgatott. Walcot megindult az ösvényen; s ellenállhatlan befolyása mindenkire, a kivel érintkezett, tünt ki abból is, hogy a leány önkénytelenül követte, ámbár szeretett volna e rá nézve nyomasztó négy szemközti együttléttől menekülni.

— Higyje meg, — folytatá Walcot, — hogy nem érdemlem azt kegyedtől; annyira fájdalmasan érzem a legkisebb sérelmet is, a mi kegyed ellen elkövettem.

— Sérelem, — ellenem? én mit sem tudok.

— Akkor valóban vaknak kell lennie.

— Vaknak, Walcot ur? — szölt a leány megállva, s ezuttal Walcot is megállt vele. Nem tudom mit ért ez alatt.

— Azt értem, hogy a férfi, ki önnel ugy szólván el van jegyezve, legalább önnek mostoha apja ugy akarja tekintetni s mindenki ugy is tekinti, mondom Gresham György, saját fedelök alatt, ugy szemök láttára szerelmeskedik a nevelőnővel, a ki vele együtt érkezett a házba.

Evelyn mélyen elpirult. Egy perczig hallgatott, azután haragosan tört ki: Haszontalan beszédek Walcot ur s valódi illetlenség!

— Bocsásson meg kisasszony; ugy érti-e, hogy nem igaz, a mit mondok, vagy ugy, hogy kegyed is észrevette a Gresham ur hűtlenségét, de megbocsátja?

— Észrevettem, hogy szereti Miss Hurt-öt.

— Gondoltam; de bármily megvetendő is az ő magaviselete, örülök, hogy kegyedet nem bántja. De sir Robert, merem állítani, más szemmel fogja nézni a dolgot.

— Papa is tudja már? — kérde Évvi möhön.

— Gyanít valamit, s nagyon zokon veszi unokaöccse kétszínűségét, azt mondhatom. Félek, az lesz a következés, hogy egy ág le fog vágatni a családfáról.

— Ugy érti, hogy papa ki fogja tagadni Györgyöt?

Walcot vállat vonított. — Csak annyit tudok, — felelé, — hogy sir Robert a mult éjjel végrendeletével foglalkozott; annak tartalmát, természetesen nem tudhatom; de bizonyos, hogy Györggyel nincs megelégedve.

— Oh Walcot ur, tudom, hogy ön sem szereti Györgyöt, de kérem az istenre, ne ártson neki.

— Ön ugy beszél, mintha én ingerelném ellene sógoromat. Hogy szeretem-e Györgyöt? Szerethetem-e, a ki ön ellen oly sérelmet követ el? De most látom, hogy ön őt sohasem szerette s ezt ő talán tudta is.

— Szerettem mint testvért, nem máskép.

— S mint testvér óhajtana megóvni kétszínűsége balkövetkezményeitől. Jó; a kegyed kedveért megteszem, a mit tehetek. Ha a világ leggazabb embere volna is, megtenném, a kegyed kedveért, Evelyn!

S oly gyöngéden és sováran nézett reá, hogy a leánynak a vér is megfagyott ereiben. Egy hangot sem birt találni, melylyel e támadásra — mert érezte, hogy az volt — válaszoljon.

— A mit kegyed ma mondott nekem, drága Evelyn — kezdé Walcot ujra — a legnehezebb terhet vette le szivemről; mert annak a bevalása az, hogy kegyed nem szereti Gresham Györgyöt szerelemmel, s hogy szive e szerint szabad. Nem ugy van-e?

— Mi jogon vallat ön engem, Walcot ur? — kérde a leány, összeszedve erejét.

— Mindenkinek van joga olyant kérdezni s kutatni, mitől élete üdve függ. Ön ezt merészségnek nevezi, de én bevallom, hogy szeretem.

— Önnek nincs joga ilyesmit mondani nekem; s meg vagyok győződve, papa nagyon neheztelne, ha hallaná.

— Meglehet, mert ő Gresham Györgyöt tekinti a kegyed választottjának. De ha kegyed felhatalmaz, hogy őt a dolog valódi állása iránt felvilágosítsam, nem kétkedem, hogy beleegyezését kinyerendem.

— Én önt semmire sem hatalmazom föl,

Walcot ur; sőt kimondom, hogy én önt nem szeretem és sohasem is fogom szeretni.

— Kegyed úgy gondolja most. Természetes, én nem vagyok fiatal s leányok előtt tetszetős külsejű; szegény is vagyok; s kegyed engem a kastélyban sir Robert kényétől függő helyzetű embernek tekint. De helyzetem s vagyoni állásom megváltozhatnak. S biztosíthatom kegyedet, Evelyn kisasszony, ha még egyszer nyilatkozni fogok, azt csak mint gazdag ember teendém.

— Kimélje magát a fáradságtól, Walcot ur, — felelt Evelyn hidegen, — gazdagság nem nyeri meg az igaz női szívet soha.

— De egyengetheti hozzá az utat. Vegye csak az anyja esetét; nem boldog s tisztelt nő-e, a kor és egyéb különbségek dacára, melyek őt sir Roberttól elválasztják. Köztök is a gazdagság egyengette az utat.

— Ez sértés, Walcot ur.

— De igaz, s kegyed is tudja, hogy úgy van. S hízlek magamnak, hogy kitartással s erős akarattal én is czélt fogok érni. A kitartás és erős akarat pedig, úgy hiszem kegyed is tudja, nem hiányzik bennem.

Evelyn összeborzadt. De szilárdul felelt.

— Önbizalma ezuttal meg fogja csalni, Walcot ur. Én sohasem fogom önt szeretni, s nem félek öntől, legalább magamért nem.

— Nem is akarom, hogy féljen; inkább szánjon. Odaadásom meg fogja teremni gyümölcseit s kegyed egykor az enyém leendő; hanem önválasztásából, végzete folytán.

Evelyn kővé vált. Ez ember hideg nyugalma lefegyverezte.

— Ezuttal nem mondok többet, Evelyn. Isten önnel; kisérjék s őrizzék az ég minden angyalai.

A fasor végén egy lovász közelített; s Walcot kiszámította, hogy utolsó szavaira Evelyn már ne válaszolhasson. Könnyedén megemeltette kalapját s udvarias meghajlással magára hagyta a bámulátaban megdermedt leányt.

Evelyn nem mondottigazat, hogy nem fel tőle. Ez ember föllépése oly váratlan, de oly szilárd s önbizakodó volt, hogy megrettent tőle. Pedig ha a világon nem lett volna más férfi mint Walcot, inkább meghalt volna, hogysem nevévé legyen... De volt.

Mikor Evelyn a faluból — hova egy szegény beteg leánykát látogatni ment — visszatért a kastélyba, vendéget talált ott: Mayne Frigyes urat, a Gresham barátját, kit e napon vártak s kinek György elébe is ment Archesterbe.

Mayne, egy gazdag régi család második fia, a tengerészetnél kezdte életét; de kapitányával, a ki zord és durva ember volt, nem jöhetett ki; s ámbár szerette a tengert, mégis ott hagyta s egyetemre ment, a hol Gresham Györggyel ismerkedett meg s nagy barátságot kötöttek. Tanulmányait végezve, ismét visszatért első szerelméhez a tengerhez; yachtot vett magának, azt felszerelte s ötezer font évi jövedelemmel rendelkezvén, könnyű és független életet élt.

Azon szerencsés természetű emberek közé tartozott, kiknek megjelenése, mint a verőfény, derűt és vidámságot visz magával, akárhová megy. Halcombe-kastélyban épen ilyen emberre volt szüksége, miután ott, a mint láttuk, egy ember gonoszsga lidércnyomáskép feküdt csaknem mindenkin. Ha Walcot Ferdinánd olyan volt mint a hajófürő esiga, melynek alattomos munkája elsülyeszti a hajókat, Mayne Fréderik ellenben fölemelte s vigan lebegővé tette a ha-

jót, melyre szállott. Modora egyszerre megnyert mindenkit. Lady Arden is elismerte, hogy az új vendég valódi nyeresemény a háznak; Milly egészen el volt ragadtatva általa, s még a kis Frank is, a kinek mindjárt egy borzasztó kísértetes történetet mesélt, egy fehér alakról, mely rémletesen bólingatta fejét s hadonázott karjaival, míg ki nem sült, hogy ruhatartó, melyre a vendéglősné éjjeli ujjasa és háló fejkötője volt aggatva.

Mikor Mayne ur megérkezett s a kocsiról — melylyel őt György Archesterből hozta — könnyedén leugrott: sir Robert szokása szerint a lépcső tetején, a nagy ajtó előtt várta s fogadta a vendéget, kinek őszinte elragadtatása a vidék festői szépségén, a kastély gyönyörű fekvésén, stb. reá is egyszerre a legkedvezőbb benyomást tette. Lady Arden pedig hamar észrevette, hogy a vendég szeme gyakran téved a csinos Millicentre; de melyik anyja venné rossz néven, ha egy 5000 font jövedelmű csinos ifju érdeklődik a leánya iránt? Az Evelyn nyugodt, hideg arcza s kevés szavu üdvözlése azonban meglepte az idegent, a ki tudván, hogy Györgynek van quasi eljegyezve, kissé melegebb fogadtatást várt volna részéről.

Walcot ur még nem volt a kastélyban a Mayne megérkeztekor, legalább nem mutatta

EGY FEDÉL ALATT. — KÖNNYEDÉN MEGEMELINTETTE KALAPJÁT....

magát. De senki sem bánta. A vendég is eleget hallott már felőle Györgytől, hogy ne óhajtja ismeretségét s készen legyen, hogy ha találkoznak, szembe szálljon vele.

Az első ízben, mikor találkoztak, sir Robert esetleg szóba hozta Franknak az iskolába küldése dolgát. Mayne nagyon élesen szólt a nyilvános iskolák ellen s saját tapasztalásaiból említett eseteket, egykori tanáraitól, különösen egyről, valami Horner nevűről, a ki némely gyermeket, csupa ellenszenvből, végig üldözött, míg másokat minden ok nélkül dédelgetett.

— Engem se nem bántott, se nem szeretett, — folytató, — s nem személyes okból gyűlöltem, hanem iskolatársaimmal való bánása miatt, s mikor évek múlva egyszer találkoztam s ő nagy örömet mutatott viszontlátásomon, mellékesen pedig elbeszélte, hogy egy fogát hazatni jött a városba, meg nem állhattam, hogy azt ne mondjam neki: ezt örömmel hallom, csak azt sajnálom, hogy miért nem kettőt. — S Mayne Fréderik még most is jóízűen kacagott, a mint ezt elbeszélte.

Gresham is nevetett s még maga Sir Robert is mosolygott az elbeszélésen. Walcot azonban komoly, feddő hangon mondá: — Ilyesmit nagyon fiatal embernek meg lehet bocsátani, de azt Mayne ur maga sem fogja vitatni, hogy helyes volt.

— Én semmit sem «vitatok» e részben, — felelt Mayne, — de azt mondhatom, hogy soha sem voltam magammal jobban megelégedve, mint e felelettemmel. Ha az ember a rosszlelkűek iránt mindig kiméletes volna, azok soha sem javulnának meg; pedig megjavulni keresztény kötelesség, s arra módot adni szintén az.

— Ez egészen új értelmezése az evangéliomnak; — mondá csipősen Walcot.

— Csitt, Ferdinánd, — vágott közbe sir Robert. — Ne feledjük, hogy Mayne ur nem saját sérelmeit boszulta meg egykori tanárán, hanem a másokét.

Igy a Walcot rendesen oly éles és biztos fegyvere, nyelve, ezuttal nem üthetett sebet; s világos volt, hogy maga sir Robert sem ad neki igazat. S Ferdinánd ez első összecsapásra látta, hogy határozott s nem megvetendő ellensége érkezett a kastélyba.

(Folytatása köv.)

EGYVELEG.

* **Köröző levél I. Napoleon ellen.** Tudvalevő dolog, hogy I. Napoleont oroszországi hadjáratában főképp a kedvezőtlen idő győzte le, s nem az oroszok vitézsége, kiket mindig megvert. Mindamellett had-

járata második részében az oroszok igen elbirták magukat s Csicsagov admirál a következő köröző levelet adta ki ellene: «A napoleoni hadsereg fut; Európa nyomorának okozója velök van. Mi az ő futásuk irányában vagyunk. Lehető, hogy a legfőbb urnak tetszeni fog haragját megszüntetni s őt kezünkbe szolgáltatni. Kívánom azért, hogy ez ember személyes leírását mindenki ismerje: Kis termetű, jól táplált, halvány arczu, rövid erős nyaka, nagy feje s fekete (?) haja van. Ennélfogva jövőre szükségesnek tartom, hogy minden foglyot, ki kis termetű, hozzám vezessenek. A jutalomról nem beszélek. Fejedelmünk ismert nagylelkűsége kezesség érte». Két nap múlva azonban Csicsagov hadtestét egy kiéhezett francia csapat szétverte s a vezért is futásra kényszerítette s így e nevezetes köröző levél egész mostanáig nem került nyilvánosságra.

* **Garibaldi legutolsó levelét a palermói**

csillagvizsgáló intézet igazgatójának írta, az új üstökösről kérdezősködve, hogy kis látcsövével mielőbb megláthassa. A hős tábornok, ép úgy mint Kossuth is, mindig igen szerette a csillagászatot.

* **Jamaika szigete** rendkívül gazdag gyümölcs-tenyésztő hely lett az utóbbi években, különösen az Egyesült-államokkal van igen nagy forgalma. Banánt mult évben mintegy huszszor annyit vittek ki, mint 1876-ban. Ezenkívül a kókuszdió és narancs a főtermék.

* **A Simplon-alagut** kiépítését a sz.-gotthardi után most újból erősen sürgetik. Politikai ok is szól mellette, mert az angol-olasz kereskedelem ez által Franciaországon menne át Németország helyett.

* **Leányvásár.** Moszkvában, Kievbén, Khar-kovban és más nagy orosz városokban divatban van, hogy pünkösd másodnapján az anyák felnőtt leányaikat lehetőleg díszesen felöltöztetve elviszik a sétatérre egy felügyelő nő kíséretében, kinek feladata házassági összeköttetéseket létesíteni. A fiatal emberek és házasulandó férfiak is megjelennek ily alkalommal, ha a leány tetszik nekik, a felügyelő nővel alkudoznak s megállapítják, hogy a legközelebbi vasárnap melyik templomban találkozhatnak ismét. A felügyelő nő ezentul egész a házasságig vezeti a közvetítést s oly ügyesen, hogy a szülők gyakran évekket előbb lefoglalják őket arra a pünkösd hétfőre, midőn leányukat a lakodalmi vásáron legelőször akarják bemutatni.

UTI KÉPEK KIS-OROSZORSZÁGBÓL.

TISSOTTÓL.

IX.

Kis-oroszok és kozákok.

Utitársam elaludt a vagonban, a szivar is kialudt szájában, bár még szoritotta önkénytelenül, vastag ajkai közt; tehát én is elhallgattam, — míg vonatunk álmosan, vontatva haladt s egy órai vánszorgás után egy szegényes kis állomásra értünk, hol rosszul épített s fődött fészker alatt nagymennyiségű gabona volt felhalmozva zsákokban s a munkások feleségei, kik férjeiknek a pusztáról ételt hoztak, csoportokban telepedtek le a zsákokra s azok aljára. A zökkenés, a mint a vonat megállt, felébresztette utitársamat is, s szeméit dörzsölve, csodálkozva kérdé:

— Megérkeztünk?

— Utmutató könyvem szerint még két állomásunk van hátra.

— Ugy! hát Bielája - Cserkovnál vagyunk, a Brancisky grófok birtokán. Hiszi-e, hogy ez uradalma egy német hercegség területével bírnak s királyi védelmet hajtanak? A Branciskyak ősei, hosszú bajszú kozákok, atörök elleni harcokban szerezték birtokaikat. Most répat művelnek, szeszt főznek és cukrot gyártanak. Unalmas, de jövedelmező foglalkozás. Látja ott azokat a füstölő magas kéményeket? A cukorfinomító gyár kéményei; ily gyárunk van vagy tizenkettő. De jót is tesznek. A bielája cserkovi gimnáziumot a gróf alapította; ő azt a kórházat is, melyet amott lát ön, valamint azt a két görög s egy katolikus templomot is. Elég gazdag hozzá, hogy mindezt fönn is tartsa; de mégis szép tőle.

Vonatunk ezalatt ismét megindult s lassan tovarobogott az állomás és a város hosszában, melynek nevezetességeit utitársam így mutatta be nekem. A vasutmentében egy csinos orosz nőt láttam, poroszká lovon, gyorsan ügetni, nyereg nélkül, férfi módra ülve a lovon, festői nemzeti öltözetében, csizmákban, de sarkantyú nélkül. Vonatunk, bár magához képest elég lassan haladt, csakhamar elhagyta az ügetőt s ismét kiért a pusztára.

A városok és faluk körül elterülő sivatag itt-ott megnépesedik. Fehér falu tanyák rejtőznek a sudárfák és bokrok sűrű zöldjébe. Karókkal kerített udvaraikon paraszt-nők sürgönek, gyermekek játszadoznak.

— Ha betekinthez e tanyákba, — szölt utitársam, — meglátná, mily nagy jótétemény a népnek a jobbágyság eltörlése. Az előtt a paraszt csak barom volt, mely behúzódott vaczkába, ma ember, a ki házában lakik.

— Kis-Oroszországban elhiszem, hogy így van, — mondtam, — de Nagy-Oroszországban? — Igaz, hogy nagy a különbség a kettő közt. Itt délen nemcsak az éghajlat és a föld termékenysége, hanem az emberek jelleme is egészen más, mint északon, Nagy-Oroszország-

ban. Itt a nép megtelepült, rendes életmódot folytat, földét mivel, gazdálkodik; amott most is nomád még.

— Vettem észre, hogy a nagy-orosz nadragán kívül viseli ingét, a kis-orosz már a nadragon belül.

Ugy van. Aztán amaz nyáron is viseli a bárányszőr subát, emez csak a bőrsüveget tartja meg. S ha beszél velök, csodálni fogja a kis-

A LENGYELEKET LÓFARERA KÖTÖTTÉK.

A CZAPOROGOK SZERCSE.

FARKASVADÁSZAT SZÁNON.

KÉPEK KIS-OROSZORSZÁGBÓL.

orosz élénk szellemét, érzékenységet s eleven érzékét a szabadság iránt. Ragaszkodik földjéhez, kis birtokához; a nagy-orosz kóborol, kalandot keres, vásárokra jár, kupeczkedik, nem tud hozzászokni ahhoz, hogy földjét mivelje. A nagy-orosz, ha megnősül is, apjánál marad s ha ez meghal, ő lesz a család feje. A kis-orosz, mihelyt nősül, külön gazdaságot kezd s magának s övéinek dolgozik és keres. A nő helyzete is más. A nagy-orosznál a leány nem ura akarátának; mint rabszolga-nő megy ahhoz, a kihez adják; a kis-orosznál ahhoz megy, a ki

szereket és maga választ magának. Természeti minősége is egészen más a kis-orosz nőnek; meglátszik, hogy lelke, szelleme, szíve van. Ruháját is kaczerábban hordja, s színei megválasztásában is több az eredetiség s önállóság, mint a nagy-orosz nő egyhangú és kiszabott öltözkéiben. Fehérneműi cifra himzése és kivarrása az erdélyi oláh nők festői öltözetére emlékeztet. Nyakán sokszoros gyöngyöt visel, arany s ezüst apró pénzekkel felfűzve, köténye házi himzéssel gazdagon ékítve, katrinezaja kivarrva, fehér inge keblén s nyakán virágokkal dusan hímmezve, sokszor egész kis kincsétképviselet a szorgalomnak, türelemnek és izlésnek.

— S a férfiak közt is megvan-e ugyane különbség a nagy- és kis-oroszoknál?

— Ép oly nagy mértékben. Egy cseppet sem hasonlítanak egymáshoz. A kis-orosznak jóval kisebb a feje, előkelőbb, finomabb az arca, csinosabb a termete, fürgébb a mozgólata, mint a nagy-orosznak. Azért a testőrség granátosait, majdnem kizárólag a kis-oroszok közül ujonczozzák. A Nagy-Oroszország férfiai közel sem oly katonások, mint az ukrainaiak. „Minden katona — mondja egy moszkvparti népdal — sirva megy a táborba, sirva és zokogva, egyik sem megy énekelve.” Ellenben a kis-oroszok vigan, dalolva mennek!

— E szerint úgy látszik, a kis- és nagy-orosz talán nem is egy törzsből valók? — kérdém. — Talán nem is egy vér foly ereikben?

— Legalább is különböző hévfokú. A kis-orosz vére sokkal elevenebb; az az igazi szláv vér, a szittyáktól származó és orosz vér, míg a moszkoviták vére már a finnek, kirgizak és tatárok vérével vegyült. Tudva van, hogy a történelemben említett első szlávok hazája Kis-Oroszország volt; Herodot leírja a Dnieper-parti szittyák szokásait, kik a Fekete-és Azov-tenger mellékén terültek el: ezek az igazi oroszok ősei! Látja ott azokat a zöld, kerek halmokat, melyek mint hullámok emelkednek ki a sivatag síkjából. Az a kurgán-ok, vagyis az ősz szittyák sírok; ezekbe temetkeztek lovastól, fegyverestől, rabszolgáikkal s rabnőikkel együtt, kiket urok temetésére leölttek. A sírjaikban talált tárgyak mutatják, hogy e szittyák kereskedelmi összeköttetésben álltak a görögökkel, a kik hozzájuk is elhozták műveltségöket. E földhányások némelyikén még ma is láthatók a nőalakot ábrázoló kőbálszobrok, melyeket bá-

báknak neveznek s keblökön összefont karókkal ábrázolják, a mi a szláv parasztoknál a tisztelést, a megadás jele. Ha egy gyerek megbetegszik, anyja e babákhoz hozza s azt hiszi, azok érintése meggyógyítja a beteg gyermeket.

Később a Fekete-tenger melléki szláv telepeket a török és tatár beütések északfelé nyomták, a hol a finnekkel, mongolokkal, csudokkal keveredtek s benépesítették velök együtt Nagy-Oroszországot. A délen maradtok a pusztákra vetették ki magukat s így kerültek ki a betörő idegenek igáját. A tizenkettedik században, a

mongol-tatárok betörésekor, a Kis-Oroszország végetlen pusztái az északi szlávoknak is menedékhelyül szolgáltak s azok, hódítóik által nyomva, nagy gyarmatokat képeztek itt. A lengyel főurak mindenféle kiváltságokban részesítették a települőket, kik itt véd-sorompóval szolgáltak a törökök betörései ellen. Ez időtől kezdve nevezik e területet Ukrajnának, mert Krajna annyit tesz, mint határörvidék; a vidéki lakoságot pedig kozákoknak nevezték, a mi tatár szó s szabad katonaságot vagy könnyű fegyverzetű őrseget jelent. A fegyelmezett kozákokon kívül voltak rendetlenül csatangoló s zsákmányoló szabad kozákok is, kik független és mozgó községeket képeztek, egy nemét a rabló köztársaságnak, mely minden szökevény, száműzöttet, üldözött tolvajt, megszökött szerzetest s minden csöcseléket magába vett, csak bátor, vakmerő és vitéz legyen.

— Nemde ilyenek voltak a czaporog-kozákok is?

— Ezek a leghiresebbek közöttök. Ezek a Dnieper egy szikla-szigetére vették magokat, hol megerősített táboruk volt, melyet *szercs*-nek nevezték, hol nagy fészerekben laktak, fegyvergyakorlatokkal s zajos mulatozással, tánczszal, ivással, tombolással töltötték idejüket, a folyam környékét s partjait védtek a betörő ellenségtől. Asszonyt nem szenvedtek meg magok közt e megerősített helyen, mely katonazárdának volt mondható. Templomuk is volt benne, de harang helyett egy bitó-forma fára függesztett deszkán, botokkal adták a jeleket, a harcra, a gyakorlatra, a mulatságra, az isteni tiszteletre. Mulatságaik örjögörgő orgiákban mentek át, melyek gyakran tragikus véget értek, vérengzésekkel. — A tulajdonképeni erőd mögött azonban falu volt, melynek fabázaiban szép zsidónőket rejtegettek, kiknek szerelmes öleléseiben keresték jutalmukat s nyugalmaikat. Ha a szigetről a pusztákra kimentek s lovaik hátán örülten száguldva kalandoztak, nemcsak az ellenségnek, hanem a vidéknek is ijedelmei voltak. Gyűlöletük azonban a hitetlenek, török és tatár ellen volt irányozva s azért a hit védőinek szerették nevezni magokat; ámhár meg kell vallani, hogy a rablás és zsákmány nagyobb szerepet játszott náluk, mint a hit védelme.

Főnökük egy hetman volt, kiket a lengyel királyok ruháztak föl a felettök való uralkodás jogával, adván neki a lófarku zászló jelvényét, a vezéri kardot és pecsétet. Nem is lázadtak volna soha föl a lengyelek ellen, ha csak elég esélyesek lettek volna, hogy meghagyják nekik kiváltságaikat s vallások szabad gyakorlatát, melyhez mindenképp fölött ragaszkodtak. De a lengyel urak elűzték az orosz barátokat s zárdákat istállókká fordították; a gyermekek kereszteletlen maradtak, a templomokat zsidók bírták bérbe. Ha olvasta ön a Gogoly *Tárász Bulbáját*, emlékezhetik a föllázadt kozákok harci dalára: „Akaszszuk föl először a zsidókat! Fojszuk bele mind a Dnieperbe!” — A kozákok rettenetes visszatorlást gyakoroltak; leölték a gyermekeket, kivágták a nők emlőit, fölakasztották vagy elevenen nyúzták meg a zsidókat, fölgyújtották a katolikus zárdákat s a fogoly lengyeleket tizenként kötötték lófarkra s úgy hurcolták, míg kiöltötték a nyelvüket s testök és tagjaik összeszakadoztak. Végre sok évig tartó véres és kegyetlen küzdelem után a czaporogok követséget küldtek a czárhoz Moszkvába, oltalmát kérve. Azt meg is nyerték. De megbánták, hogy urat cseréltek s ismét föllázadtak, hogy visszanyerjék függetlenségüket. Ki nem ismeri a Mizeppa történetét? II. Katalin czárnő alatt Potemkin, az Új-Oroszország (a krím) megeremtője elfoglalta a czaporogok szercs-ét s minden kozákokat az azovi tenger keleti partjára száműzött. A mai kozákok, kik a hadseregben szolgálnak, egy nemét alkotják ott a lovas csendőrségnek, s a határok őrzésével s elítéltek és deportáltak kísérésével vannak megbízva. Kis-Oroszországban, hol az előtt szabad és jobbágy parasztság volt, az előbbieket maradékaik oly büszkék származásukra, hogy maig is kozákoknak szeretik nevezni magokat s világgért se társalkodnak, sem össze nem házasodnak a jobbágy ivadékokkal.

Míg utitársam ezeket beszélt, vonatunk ismét állomást ért, egyiket a pusztáma mindig egyforma, szintelen s érdektelen megálló helyeknek, melyeket lehetetlen egymástól megkülön-

böztetni. Az állomásház mellett egy kövön egy festői alak ült, hosszan lecsüngő bajuszszal, bő bugyogóval, mely kemény és ránczos csizmaszárba volt gyűrve, míg a báránnyőr kucsma mellette hevert a fűben.

— Nézze, egy igazi kozák! — kiálta föl kalauzom. — Ily valódi typut keresni kell. Nézze kevély arczkifejezését! katonás magatartását! Képzelsen ilyen embert lóháton, hosszú láncsal kezében; nem hiszem, hogy párját találja a világ bármely hadseregében.

Vonatunk megindult. Még egy állomás volt hátra, hogy N-be érjünk, hol a gróf kocsija várt reánk. Termékeny sík pusztaságon mentünk át, mely a végetlen tenger benyomását tette reám hullámzó vetéseivel, dúsz kaszálói zöldjével. Óriás csoportokban gyülekeztek, röp-ködtek es kóvályogtak fölötté a pusztámadarai, különösen a tuzokok. Távolról szürke pontok váltak el a láthatáron, összetömörülve, majd szétválva: közeledtökkel láttuk, hogy madarak, végre meg tudtuk különböztetni, hogy tuzokok, a mint nehézkesen, nagy csapatokban, a földre ereszkedtek. A pusztáma mindenféle madárban dúsgazdag: sasok, daruk, vadludak, százkant, ezenkívül lepik el a nádasokat és réteket, életet kölcsönözve a különben kihalt határnak.

— Öt percz múlva N-ben leszünk, — mondá kísérőm, a gróf küldöttje.

Nemsokára sovány szilva- és cseresznyefák közt megjelentek a helység első szalmás kuny-

A KÉT KOLDUS.

hói, mint a pusztai sátrak, festőileg szétszórva. Az ágasokon pujkák ugráltak, a porban tyukok szaladgáltak, félig meztelen gyermekek hempergtek, az utszélen egy gémes kut mellett ó-testamentomi jelenet tünt elénk, egy hosszú hajfonatu, csinos öltözötű kis-orosz lány, ki a kihuzott vödör vízből egy parasztleányt — mint vándor Eliezert — itatott meg, szíves szolgálatkészséggel. . . .

Megállottunk az állomásnál. Előkelő uri fogat várt ott, melyet a gróf küldött előmbé, hogy kastélyába vigyen. Liberális inas állt a kocsijánál s besegített, és elhajtottunk. Gyorsan haladtunk át a falun, hol nagy esődületet találtunk egy megölt farkas körül, mely — mint kérdezősködésünkre megtudtuk — a tegnapi rendezett hajtóvadást egyetlen zsákmánya volt négy közül; a más három megmenekült, ezt az egyet bekerítették s agyonverték.

— Oh uram, a farkas gonosz állat; nem így kell azt hajtani, hanem tudni kell a módját. Akarja tudni? — Egy szánba jó erős és győző parasztlóvat fognak — a farkas ismeri az urnási lovat s uri szerzámot s tudja, hogy ott puská is van a szánon, azért nem közeledik — tehát parasztszánba parasztlóvat fognak s a szán hátuljához hosszú madzagra egy kis csomó szénát kötnek, zsákba pedig egy vagy két malacot visznek. Jó. A szán kiér a pusztába. A malacok fület csipkedjük, azok elkezdenek visitani. Az éhes farkasok a hang után szaladnak a pécenye szagra. Meglátják a szán után ugráló, kalimbáló szénaköteget, azt hiszik, az a malacz s ráugranak. Akkor elő a puskával — hátra fordulva a szánon — pif, paff, jó közelről ezélba véve könnyű két lövére kettőt ledurrantani.

Kísérőm oly elevenen adta elő s oly élénk

taglejtésekkel kíserte elbeszélését, hogy szinte magam előtt láttam a képet.

Szánunk gyorsan haladt — s a parkhoz értünk, melynek kapujában két koldus ült. Az öregebbik vak, leragadt szemekkel; kucsmaját egyik, hosszú botját a másik kezökben tartva, így várták a könyörületet. . . .

A TISZA MENTÉN.

Egy szál égő gyertya egy löporos hordó szájába dugva — ez, gondolom, olyaténféle mozaik, a melynél már franczia rém-regényírók sem képesek „feszítőbb” érdekű látványt kigondolni, ha kivált a néző maga annak robtárolóján belül foglal helyet.

Pedig ilyenforma helyzetben vagyunk immár körülbelül több mint egy hónap óta.

Szerencsére vagy szerencsétlenségére-e, denique az a gyertyaszál jó hosszú, bele igen vékony, és rettenetesen sokáig tart. A pincze homályában nem látjuk egész biztosan, ha vége felé ég-e már, vagy még csak a derekán; de az időt véve tekintetbe, sejtethetjük, hogy közel lehet már a végéhez, akkor aztán eldől, vajjon elalszik-e magától szépen, ártalmatlanul, elfuladva a papírgöngyben, mely talán tövét takarja, vagy csakugyan fölrobbantja a hordót, a melyről ugyan voltaképen s egész bizonynyal még azt se tudjuk, vajjon csakugyan közönséges löporral, vagy éppen sokkal veszélyesebb dinamittal, — vagy pedig talán éppen csak — homokkal van megtöltve?

De mindenesetre eddigelé nagyobb amaz izgatóbb föltevés, mely plane dinamitot sejt az egyébként aránylag kicsi dobozban.

Tudniillik: ha *ritualis*, hát akkor *dinamit*; ha *sexualis*, hát akkor csak *löpor*, ha pedig se egyik, se másik, hanem csak közönséges bal esetleg, hát akkor épenséggel és nagy szerencsére csak — porzónak való fővény, mely egy pillanatban fölszántja azt a rengeteg tintát, nyomdafestéket, a mi hetek, hónapokon át lett elontva ezen élő és a napi lapok hasábjain sürgönyök, levelezések alakjában folyó regény fogalmazására.

Mert hát lehet-e ki nem találni, hogy arról az égő gyertyáról van szó, melyet a *tisza-eszlári* esetleg gyújtott meg az antiszemitizmus lap-pangó vetanyaga fölött?

Hiszen már hetek óta ez uralkodik nálunk Bismarck, Tolstoj, sőt még Arabi fölött is. Az utolsó gondolat, melylyel elalszunk, az első, melylyel fölébredünk: Tisza-Eszlár. Ha kávéházba, vendéglőbe lépünk, és a pinczér faggat, hogy mi tetszik: „Tisza-Eszlár” a felelet. És a pinczér siet mindenekelőtt egy reggeli vagy esti lappal szolgálni, mert addig az ő étlapja fölött hamleti tépelődésbe nem bocsátkozhatunk.

Eleinte regénynek tetszett, utóbb drámának ígérkezett, most már némelyek azt hiszik, lehet ebből még — legujabb testamentom is.

A feszültség magasabb fokot már nem érhet el, mindamellett pillanatra se feledjük, hogy ennek is, mint minden rejtélynek, megvan az a törvénye, hogy vigjátéki, sőt bohózati befejezése sincs kizárva.

Egy dolog azonban már az eddigiek után is konstatalható, az a bámulatos nyugalom, melyet a magyar nép e tagadhatlanul rendkívül izgató természetű eset körül tanusít.

A világnak be kell vallania, hogy kerek Európának az emelkedett polgárosultsággal kérkedő népei hasonló körülmények közt aligha volnának ennyi mérsékletre képesek.

Hogy mi történhetik még ezután, annak találgatásába semmiképp sem akarunk bocsátkozni, de egyébként az eddigi fejlemények egésze is érdekes adalékul szolgálhat már a magyar nép jellemének tanulmányozásához.

* Magyarul is megjelent az „Olcso könyvtár”-ban.

Ugy látszik, a magyar nép, vagy tán a magyar haza is, elég nagy arra, hogy a nemzet, úgy mint más nagy népek, jellemében, vagy legalább ennek ugynevezett temperamentumára vonatkozólag nemcsak jelentékeny, de egészen ellentétes különbségeket mutasson föl.

Égalj, talaj és vegyület az aránylag nem épen nagy magyar területen is szembeszökő változatokat idéz elő a nép jellemében.

A sűrűbben lakott erdős felvidéken, Dunán túl a különféle északi és nyugoti idegen elemmel vegyült magyarság lelkületileg is több rokonságot mutat a nyugoti népekkel. Képzeltetőbb, fellengőbb, könnyebben lelkesülő, szóval izgékonyabb. A legfőbb vonás, melyet a nagy alföldi síkon egy tömegben lakó, vegyületlen tisztaságát megőrzött magyarság jelleme fölmutat amazokkal szemben: a *józsanság* és *nyugalomnak* rendíthetetlen egészségre valló mértéke.

E különbséget még a történetben is láthatólag nyilatkozik. A forradalom szikrája legelőbb gyújtott 48—49-ben is Aradon, Székesfehérvárott, és e két helyen aludt ki utóljára. A szláv vegyületet sejtető Petőfi, Kossuth képviselik az előbbi, Deák, Arany az utóbbi válfajt. Egyszer egyik, majd a másik kerekedik felül, és akkor a szerint alakul a történet.

E sorok írója a forradalom utáni bujdosása közben csaknem falunkint bejárta az egész országot és ismerni véli a magyar jellem különbségeit. Egy izben a Tisza mentén utazott Szederkénytől Szolnokig. És úgy találta, hogy még az alföldi magyarság közt is az e tájéki nép a legbékeszeretőbb, legjámborabb erkölcsű, elannyira, miszerint valóságos oáznak tünt föl előtte, mely eszébe juttatá a költők és utazók által az örök béke-menhelyének, a föld paradicsomának hirdetett Otahaiti szigetet. Lopás, rablás, erőszak, a mi másutt oly gyakori, e tájon eseményszerű kivétel, ritkaság. Ez a legszelidebb fajtája a magyarnak. Midőn hosszú időzés után e fölötti elragadtatásomat nyilvánítottam, rendszeren ezt a választ nyertem: biz' uram, erre minálunk nem sok dolga akad a bírónak.

Nem dicsekedhetem azzal, hogy befutottam az öt világrészt, de szinte ab in visis merem hinni, hogy ennél szebb, nemesebb, szeretetreméltóbb emberfaj nem létezhet e kerek világon.

—jd—

AZ ÖRÖKKÉ MOZGÓ GÉPEK TÖRTÉNETÉHEZ.

Több tudományos akadémia, köztök a magyar is, egyenesen alapszabályaiban intézkedik, hogy a „perpetuum mobile” s „quadratura circuli” tárgyában benyújtott tervezeteket még bírálatra se fogadják el. Ez intézkedés mutatja, hogy az örökké mozgó gép föltalálása akadémiánk alapítása idejében is még sok embert zavart meg s hogy sok ember lehetett általa koldus vagy örült. Szerencsére, ma már ritkaság az ily tervező; de ki a találmányok történetében lapoz, látni fogja, hogy ily gép alkotására mindig törekedtek az emberek s nem egyszer valóságos lázat idéztek elő egyik vagy másik találmány.

A legelső „örökké mozgó gépet” Drebbel Kornél hollandi fizikus alkotta, ki ezért oly hírnévre tett szert, hogy II. Ferdinánd magyar király fia nevelőjének hívta meg. Kepler s más tekintélyes emberek hiába szólaltak föl a szédelgés ellen.

A legnagyobb feltűnést dr. Orffyreus János Ernő Eliás okozta 1712-ben készült gépével. Látszólag igen egyszerű szerkezetű volt. 15—18 hüvelyk magas, vászonnal bevont henger, melynek alakja 12 láb átmérőjű volt. A vízszintes tengely, mely körül forgott, aczélfogakon nyugodott s látszólag három súlylyal ellátott inga, tényleg azonban a hengerben volt kerekés készülék mozgatta. Orffyreus maga nagy lármát csinált művével, számtalan röpiratot írt, mely-

ben találmányát fölébe helyezte mindannak, mit addig kitaláltak, a könyvnyomtatásnak, légsúlymérőnek, légszivattyúnak s más effélének; himnuszokban és hangzatos imákban közönte meg istennek, hogy benne egy második messiást teremtet, ki az embereket a lealacsonyító munká-tól megszabadította. A hesseni őgróf, Károly, Weissenstein várában a csodamű számára külön szobát rendelt s midőn gondosan elzárták s a csodás szerkezetet nyolcz hét mulva is mozogva találták, hirtelen egész Európában elterjedt. Messze földről jöttek bámulni s a weissensteini vár albumában elmés mondatok és költemények dicsőítették a nagy találmányt. Egy Gravesande nevű angol azonban, ki Angolország reszeről nagy nemzeti ajándékot akart gyűjteni a híres föltaláló számára, sürgette, hogy a föltaláló a gépet egy bizottság jelenlétében szedje szét s magyarázza meg az elméletet, hogy minden ellenvetés elnémuljon. Orffyreus sokáig ellenkezett, végre beleegyezett. Midőn azonban a bizottság a kitűzött napon megjelent, a sokáig bámult gépet szétörve találta s a falon Orffyreus kéziratával föl volt írva, hogy e rombolás oka az angol impertinens kíváncsisága volt. Természetes, hogy mindenki, még előbbi nagy bámulói is, szédelgésnek tartották ezentul.

A balsiker új föltalálókat állított a sikra, a „valódi perpetuum mobile” egész sora állott elő s ekkor (1775-ben) hozta a francia akadémia sok csalatkozás után azt a szabályt, hogy ezen-til ily tervezeteket el sem fogadják. Nehány terv azonban mégis okozott feltűnést. Seiler ulmi órák ruganyos rugóval mesteri gépet alkotott, mely jó sokáig mozgott; Fuchs József stíriai gépész s mások malomalaku szerkezetet készítettek. Legjelentékenyebb volt a chauz-de-fondi Geiser készüléke s század elején, mely a szakférfiakat is megdöbbenetette. Egy kerék, mely látszólag egyedül egyensúlyban álló hengerek által forgatott, volt ez, mely egyuttal igen vékony oszlopokon álló órák is mozgatták. E készüléket valóságos csodának tartották s csak azért gyanakodtak rá, mert Geiser soha sem adta ki kezéből. Midőn azonban a föltaláló hirtelen elhalt s az „örökké mozgó gép” pár nap mulva magától megállt s többé megindítani sem lehetett, fölfedezték, hogy az óratartó vékony oszlopokban finom rugó volt elrejtve s így az egész csalás.

Ez időtől fogva is sok pénzt és fáradságot fordítottak az örökké mozgó gép föltalására, bár a tudomány lehetetlenségét határozottan bebizonyította. Kétségkívül még újabb hasonló kísérletek is jönnek felszínre. De ha lesz is oly idő, midőn sem tűzre, sem vízre nem lesz szükségünk, hogy aczélsíneken jussunk át a hegyeken, ha talán léghajóval vagy repülő gépekkel a levegőn át a világ minden részébe is eljuthatunk s a villamos szikra segítségével az éjjelt nappallá változtathatjuk: soha sem jő el az az idő, midőn kezünknek nyugodtan ölünkbe tehesük s nézhessük, mint dolgoznak helyettünk a gépek, melyeket őseink találtak ki s indítottak meg. S bizony az nem is volna jó dolog. Legjobb az, hogy ha az ember munkás keze lesz a — perpetuum mobile.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az Olcsó Könyvtár című közhasznú s közérdekű vállalatból ismét több füzet jelent meg s küldetett szét egyszerre. E vállalat a hazai és külföldi irodalom azon kisebb jeles műveit adja, melyek egyes füzetekben vagy kisebb kötetekben befeljezhetők s melyeknek — ha gyűjteményekben s folyóiratokban megjelentek is — önállóan újra megjelenése s az elkallódástól és feledéstől megőrzése kívánatos.

A most megjelent füzetekben találunk több műfordítást; u. m. a 140. füzet Hugo Viktor „Borgia Lukretia” című tragédiája, Szász Károlytól, 141. f. Tennyson költői beszélyeiből nyolcz (A molnár leánya, Godiva, Shalott kisasszonya, Locksley-hall, Májuskirálynő, A nagyanya, Aylmersfield, Tithomis) Csukási Józseftől; 142. f. Goldoni

* E füzet egyik legsikerültebb költői művét, a „Nagyanya” címűt mutalványul közöljük. Az előző így szól a műről: „A Nagyanya a legbevégeztetebb művek egyike a maga nemében. Az öregségnek legteljesebb, legigazabb és legköltőibb kifejezését látjuk megörökítve az öreg nyolczéves nőt elbeszélésében unokájához, a mint három nemzedék személyeit és történeteit meséli, kuszálja össze, s a sokat érzett és tapasztalt szív, a feleség második gyermekétség szánalomkeltő gyöngétségbe vész.”

„Hazug”-ja, Radó Antaltól, 144. f. Taylor Tamás angol vigjátéka: „Barátságból”, Csiky Gergelytől. — Kisebb regényeket: 139. f. „Casaux András, rajz a délamerikai pampászokból”, Ébelot Alfrédttől, fordította Kárfy Titus; 143. f. „Odetta házassága”, regény Delpit Alberttől, fordította Fái J. Béla. — Továbbá Angier és Saudeaunak a nemzeti színház repertoírjában folytonos tetszéssel adott vigjátéka 146. f. „Poirier ur veje” („Nemes és polgár”) fordította Haraszi Gyula; végre 145. füzet: Fouchersleben Ernő kitűnő bölcsészeti tanulmánya: „Adalék a lélek életrendjéhez”, németből fordította dr. Klekner Alajos. — Az egyes füzetek ára, terjedelmökhez képest, 20 és 50 kr. közt váltakozik. A vállalat nem szorult újabb ajánlásra.

A „Budapesti Szemle” 67. (juliusi) száma, a XXXI. kötet első harmada, ismét változatos és gazdag tartalommal jelent meg. Két nagy cikk foglalkozik a középiskoláknak épen napirenden levő fontos kérdésével. Fraknoi Vilmos befejezi a középtanodai törvényjavaslatról szóló érdekes cikksorozatát, melyben az alapítványokból fentartott gimnáziumok kathol. jellegét s azokban a nem állami, hanem felekezeti rendelkezés jogosultságát vitatja, tiszteletre méltó buzgósággal s több jó akarattal mint sikerrel. Toldalékol törvényjavaslatot is terjeszt elő a miniszteri javaslat ellen, de alig hiazszük, hogy e javaslat megnyerhetné az intéző körök és a törvényhozás tetszését, a tudós szerző e törvényjavaslatban megoldatlan hagyja mindazon kérdéseket, melyeket cikksorozatában vitatott. — A középiskolai ügyről szóló másik cikk, Szász Károlytól: „A középiskola némely vitás kérdéseiről”, nem — mint hinnők — a politikai s felekezeti, hanem a didaktikai vitás kérdésekről szól, a gimnázium és reáliskola feladatáról és irányáról, a tanár- és tanpénz-kérdésről stb. Fejtegetéseit, melyek magokban is önállóak, a jeles francia tudós és tanár Bréal Mihály egy közelebről megjelent művéhez köti. — A Szemle e füzetének közleményei közt első helyen áll Póor Antal tanulmányának: „Énea Silvio de'Piccolomini mint humanista”, első közleménye. E tanulmány méltó folytatása a derék szerző előbbi tanulmányainak a később II. Pius név alatt a római szent ülésen ült hírneves tudósról, Hunyadi Mátyás királyunk kortársáról. „Bányászatunk jelen állapota” cím alatt több közleményre terjedő tanulmány kezdődik jeles statisztikusunk Konek Sándortól. „A bécsi szalonról” (a nemzetközi műtárlatról) ismertetést ad, kezdi a román népek művészetével, Ampelos (Hampel tanár?). A füzet főközleményei közt van még Lord Byron két énekes költői beszélyének, „Lara”-nak fordítása Radó Antaltól, melyet a Kisfaludy-társaság 40 arany pályadíjjal jutalmazott. A beszély nem tartozik a nagy költő remekei közé. Megoldatlan rejtély, melylyel az olvasó a végén sincs tisztában: talán a költő sem tudta, mit akar vele. A fordítás csinos. — A füzetet az Értesítő zárja be, melyben több könyvismertetést és két polemikus levelet találunk. A „Budapesti Szemle” előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

A Franklin-társulat kiadásában még a következő művek jelentek meg legújabbban: a *Falusi könyvtár* közhasznú vállalatból a 29-ik füzet „A komló-termelés és kezelése kézikönyve”, írta dr. Nyáry Ferencz, ki népszerűen adja elő e fontos, de nálunk teljesen elhanyagolt termelési ág hasznát, s kezelését egész részletesen megismerteti. Ára 50 kr. „Népiszkoláink felszerelése és a tanszermuzeumok”, írta dr. Verédy Károly, abanj-tornamegyei tanfelügyelő. Alkalmoszerű munka, mikor az országos képviselői tanítói gyűlés kimondta, hogy minden megye területén gyűjtemény állíttassék össze a tanszerekből. Verédy e füzetben előadja a módokat, melyek figyelembe vételével a tanszermuzeumok a néptanítók és az iskolai hatóságok kívánásainak megfelelően szervezhetők. Tekintettel van arra is, hogy a megyei tanszer-tárlatok a népiszkolai hatóságokat az iskolák miként való felszerelése iránt is tájékozhasssak. Megismerteti az iskolák leguzsértebb felszerelését, a butorokat, a fűtést, a szellőzői készüléket, a különböző tanítási eszközöket, s ezeket 63 rajzban is bemutatja. Ára 60 kr. — „A büntettek, vétések és kihágások”, a magyar büntetőtörvénykönyvek szerint iskolai használatra, összeállította dr. Werner Rezső, ára 1 frt 80 kr. — „Döntvénytár”, a m. kir. curia elvi jelentőségű határozatait, kiadja a „Jogtudományi Közlöny” szerkesztője; új folyam (már a 29-ik) első kötete, ára 2 frt.

Csiky Gergely színműveinek gyűjteményéből, melyet az Athenaeum-társulat ad ki, megjelent a harmadik kötet, mely a „Mukányi” című bohózatot közli. Ára 70 kr.

„Egy polgármesterné a XVI. századból”, regény két kötetben, Ebers Györgytől, az újabb német irodalom egyik legnépszerűbb elbeszélőjétől, kinek történeti tárgyú és nagy korrajzi tanulmányokkal irgényei oktatnak és mulattatnak egyszerre. E munkája is érdekes korrajz, és Szász Károly jeles fordításában jut a magyar közönség kezébe. Kiadják a Révai-testvérek, s ára a két kötetnek 2 frt 80 kr.

* Mikszáth Kálmánról nagyon elismerő tárcacikket ír a Wiener Allg. Zeitung június 28-ki számában Gross F., abból az alkalomból, hogy a „Jó palócok” egyik legsikerültebb darabját, „A gózoni Szűz-Mária”-t Silberstein Adolf csinos fordításában közli. Kiemeli Mikszáth verőfényes humorát, egyszerűsége által ható tragikumát s alakjainak élethűségét és igazságát. Általában Mikszáth „Jó palócainak” fordítását nyereségnek tartja a német irodalomra, a mi a magyarok minden érdemét oly szívesen eltagadó bécsi hírlaptól mindenesetre följegyzésre méltó.

A borsói Rákóczi-házról Klein Jenő sátoralja-új helyi fényképész sikerült fólvételeket tett. Az egyik az egész házat mutatja, az emléktáblával; a másik csak az emléktáblát. Ezek kisebb-nagyobb alakban is megrendelhetők, a nagyobb 4 rétegű alakunk ára 1 frt 20 kr., a kisebb (kabinet-alakunk) ára 90 kr.

Egyházi beszédek. Dr. Pátkai (Seidel) Pál pátkai plébánosról megjelent a „Válogatott magyar kath. egyházi beszédek gyűjteményéből” a második kötet, mely 207 lapra terjed, s jeles magyar hitzónokoktól (Pázmány Pétertől kezdve) 44 beszédet közöl, adventtől húsvétig terjedő alkalmatosságokra, s ezenkívül nemzetőrségi és katonai zászlószentelésre vonatkozó beszédek is, amiktől 1848-ból Horváth Pius kegyesrendi tanártól. A kötet egy forintjával rendelhető meg szerzőnél Pátkán, utolsó posta Lovas-Berény.

Az Eggenberger-féle könyvkereskedés kiadásából vettük Pest-Pilis-Solt és Kis-Kun (közlebről törvényesen egyesített) vármegye csinos kis kézi térképét. A nagyon pontos s minden járást, helységet, puszta stb. föltüntető részletes, mégis világos áttekinthető színezett térkép ára 20 kr. Ajánljuk az érdeklődtek figyelmébe. A kiadók valószínűleg más megyékről is fognak hasonló térképeket adni ki, a mi mindenesetre hasznos vállalat is volna. Kisebbségi kettőt-hármat is lehetne ily egy lapon egyesíteni, vigyázva arra, hogy a méter-arány a különböző lapokon egyenlő legyen.

Új zeneművek. Táboraszkó és Parsch zeneműkereskedésében megjelentek a „Szép leányok” Csiky Gergely színművének legkedveltebb dalai: „Még azt mondják az emberek,” „Ha meghalok csillag leszen belőlem,” „Csipkés a szőlő levele,” „Daru megjő, meg a golya” (Szentirmai Elemértől); énekhangra zongorakísérettel (vagy zongorára külön) alkalmazva; a füzet ára 1 frt.

A népszínházban június 24-én ismét Zola regényéből dramatizált színművet mutattak be „A pálinka” cím alatt, mely a „L'Assomoir” regény után van dolgozva, s jóval hatásosabb mint a „Nana” volt. A regény sokszor leplezetlenül bántó és nyers realizmusa a színpadon más színeket és ruhát kapott, s így maga a színdarab egészen erkölcsi rajz, a pálinkaivás ellen. Azt a rombolást festi, melyet a pálinka tesz a munkás osztályban.

A színdarab hőse voltaképpen egy nő, Gervaise, kit két férj iszákossága tesz boldogtalanná, s ki végül koldussá válik és gyermekét (a hirhedt Nanát) sem tudja becsületben fölnevelni. A dologkerülő Lantier, ki iszákos, durva, megunja feleségét, Gervaisét, és elhagyja. Elválnak és Gervaise most a Coupeau felesége lesz, egy derék bádogosé, a ki nem iszik, mert atyja sorsától fél. Ez abból áll, hogy az öreg Coupeau ittas fővel leszédült a házfedélről. Boldogul élnek. Hanem a sítum az, hogy Coupeau meddig bírja ki ivás nélkül. Közbejön egy szerencsétlenség. Coupeau egy épülő ház állványairól lebukik, soká betegesen fekszik, az alatt elköltik, a mit félre raktak. Gervaise maga is keresett, s a munkáértelen Coupeau jól élt dolog nélkül, mialatt ismét lábra állhatott. De ezalatt elszokott a dologtól, inni kezd és azután nincs többé férfi a házban, csak részeges ember. Utoljára is a pálinka a legközönségesebb módon elpusztít mindent. A házból kivész az utolsó bitor, ruha és beköszönt az éhség. Coupeau

pedig a pálinkától delirium tremensbe esik s meghal oly borzasztó halállal, minővel színpadon még sohasem végezte be semmi drámai hőszíntársaságát. Ez a regény, ez a dráma föfogalattja, és a színdarab elég hatásos. A nagy közönségre nézve nem a morál benne a főérdeke, hanem az, hogy vajjon hogyan haldoklik a pálinkától emészett Coupeau, mert azt jól tudja a közönség, hogy ezzel a jelenettel Párisban egy színész borzasztó hatást tett, aztán utána csinálták a borzalmas jelenetet más színpadon is, míg végre eljutott hozzánk szintén. A nemzeti színház jeles bonvivánt művésze, Halmi Ferencz lépett föl e szerepben, s megmutatta, hogy ábrázoló képessége meg tud felelni annak is, a mit Zola kíván tőle. Reszketése, elerőtlenülése, örvénygő vágya, a mint a pálinkás üveget nézi, vonagló megsemmisülése és meghalása valóban idegrázó; a közönség borzad és ötször hatszor kitapsolja Halmit. Mellette szépen és érzelmesen játéza Rákosi Szidi Gervaise szerepét. Az előadás egészen jó, tartalmas és élénk, s névszerint Nagy Ibolyka, Klárné, Eöry, Horváth Vincze, Tihanyi, Kassai a dícsérnivalók közt a legjobbak. Az új díszletek is emelik az előadást.

A budai színházban Bogdy Alajos igazgató igyekszik sok újdonságot adni, de válogatás nélkül. Pár nap alatt két olyan eredeti újdonság került színre, melyet a szereplők, kik közt egy pár jóra való erő van, sok buzgalommal játszottak ugyan, de a közönség előtt nem voltak képesek vonzóvá tenni. Ilyen „Az ibolyás leány” című népszínmű Kazaliczky Antaltól, s a „Falu rózsája” operette Kőszeghy Gézáttól, ki a zenét ismert operette dallamok fölhasználásával, a vajmi kevés eredetiséggel írta; szövegében pedig Csengey Gusztáv végzett nem valami dícséretes munkát.

Festészeti pályadíjak. A képzőművészeti társulat idei őszi kiállításán a következő pályadíjak lesznek:

1. A Munkácsy Mihály-féle 6000 frankos művészi ösztöndíj kiváló tehetségű ifjabb hazai művészek Párisban való tovább kiképezetetésére. — 2. A képz. társulat 800 arany frtos művészi nagy díja, melyre hazai művészek pályázhatnak, bármily fajú festészeti műveikkel. — 3. Ráth György kir. táblai tanácselnök által néh. Ráth Károly örökösai részéről tett alapítványból egy díszokmány és 100 darab 4 frtos aranyból álló díj hazai művész által festett táj- vagy állatképpert. — 4. A király által a magyar egyházi festészet emelése végett, a vallás alaphól engedélyezett, a magyar egyházi festészet emelésére két 200—200 frtos díj, színvázlatokra és pedig: a borsómezei Jánna község temploma számára Nepumoki sz. Jánost és a lévai kegyesrendiek temploma számára sz. Józsefet, Jézus nevelő atyját ábrázoló oltárkép színezésére. — 5. Ipolyi Arnold püspök, a társulat elnökének 500 frtos pályadíja magyar történelmi tárgyú festményre vagy ennek színvázlatára.

Az új dalműszínház külsején a kőfaragási, majolika és egyéb díszítési munkálatok legnagyobb részét befejezték. A homlokzaton elhelyezendő négy utolsó szobor néhány hét alatt szintén föl lesz állítva. Ezek közül Meyerbeert Szász Gyula, Wagnert Huszár Adolf, Orlando Lassot Donáth Gyula és Lully Giovanni Battistát Brestyánszky Béla szobrász készíti. A főhomlokzat fülkéibe helyezendő négy műzsa alakjait (Melpomene, Thalia, Terpsichore és Erato) most mintázzák. Az épület belsejében befejezték a színpad függőnytartóját és a zsinórpadlás vasszerkezetét. Jelenleg a nézőtér ács munkálatain foglalkoznak és a 2-ik és 3-ik emeleten e munkálatokkal már nagyon előre haladtak. A légszusz. ugyisintén a fűtő csövek elhelyezését is nemsokára befejezik. Az épület díszes és széles fölépcsőjét most helyezik el. Dorogi, a nemzeti színház főgépésze, már elkészítette a dalműszínház színpadának berendezési tervét, s a munkálatokat előreláthatólag legközelebb megkezdik.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia június 26-án tartotta szünet előtti utolsó ülését, melynek tárgyait kizárólag folyó ügyek képezték.

Fraknoi főtitkár az első osztály több rendbeli előterjesztését olvasta föl. Először is jelenté, hogy az osztály Szász Károlyt választotta elnökévé. Továbbá, hogy Budenz József ajánlatára az osztály Freckay Jánost, a ki nagy szorgalmat fejtett ki a mesterműszavak gyűjtése körül, a nyelvtudományi bizottság segédtagjává választotta s Kozma Ferencnek száz forintot utalványozott a székelyföldi mesterműszavak összegyűjtésére. A Karácsonyi-féle drámai jutalom már két ízben kiadható nem lévén, a 400 darab arany hovatartására kiküldött bizottság az utolsó öt évben fölmerült színművek közt sem talált olyat, mely a kitüntető utólagos jutalmat megérdemelné. Dramaturgiai feladat kitűzését sem

ajánlja. Kitűnő műfordítást talált a bizottság, ez Csiky Gergelytől Sophokles tragédiáinak fordítása, s hajlandó is lett volna e munkát jutalmazni, azonban értesült, hogy Csiky jelenleg Róma kitűnő komikai költőjének, Plautusnak a vigjátékait fordítja, s ekkép ennek kívánja fentartani a jutalmat, még pedig úgy, hogy a mű felének átadásakor a 400 darab arany fele a fordítónak utalványoztassék. A második osztály jelentése szerint a nemzetgazdasági bizottság egy nemzetgazdasági és statisztikai évkönyvet kíván december hótól kezdve kiadni s kéri, hogy az első magyar bizt. társaság alapítványából ez évben ki nem adott 500 frtos pályadíj ez évkönyv kiadási költségeire utalványoztassék. Az összes ülés ez előterjesztéseket elfogadta. A történelmi bizottság jelenti, hogy Thallóczy Lajos a török állami levéltárban kutatásokat kíván eszközölni s e célra engedély kieszközölését kéri. Az összes ülés elhatározta, hogy a kért engedélyt a közoktatásügyi miniszter utján a külügyminiszteriumtól meg fogja szerezni. A Vitéz-jutalomra ebben az évben beérkezett pályaművek közül az egyik dícséretet nyert. E műnek szerzője dr. Dadai Jenő egyetemi tanársegéd Kolozsvárott. Szily Kálmán indítványt tesz, hogy az akadémia szerezzé be a nevezetesebb akadémiai alapszabályait, melyek az akadémia alapszabályainak revíziójára kiküldött bizottságnak irányadóul szolgálnának. Az ülés az indítványt helyesléssel fogadta. — Az erdélyi múzeum-egylet választmányja az akadémia pártfogását kéri a kormányhoz tett azon föltérjesztéséhez, hogy Mátyás királynak szülőházát (Kolozsváron) az állam restauráltsa a műemlékek fentartására szolgáló alaphól. Szilágyi Sándor is föltérjesztést s kérelem mellett, melyet az akadémia teljesíteni is fog. — Végül gr. Lónyay elnök szerencsét kívánt a tagoknak, s ezzel véget ért az ülés. Az akadémia legközelebbi ülése csak október 2-án lesz.

Az orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése. A Debreczenben tartandó gyűlésen részt venni kívánókat Sztupa György titkár fölkéri, hogy midőn tagsági jegyért irnak, egyszerűsind jelöljék meg azon vasuti vonalakat, melyen utazni fognak, hogy a vasuti igazolványokat pontosan megküldhesse, mert csak azoknak előmutatása mellett ígértetett meg a 33% engedmény.

A Kárpát-egylet máramarosi kirándulásai augusztus közepén lesznek, a következő sorban. Első csoport a közeli helyekre: Akna-Szatfina, Rónaszék, a Brébi fürdő, Kabola-Polyána, Opressa havas, viski és huszti várhegy. Második csoport, hosszabb utak, nehezebb hozzáférhetőséssel: Körömező, Tisza eredete; Visó, Borsa, Kirlibába; Visó-Fajna-Suliguli; Királymező és vidéke, Dragomár; petroleum-források, Czibla, Kóhát. Harmadik csoport: legnehezebb és leghosszabb időt igénylő kirándulások: A Popp-Iván, Hovorta és Pietrozsa havasok megmászása. Ez utóbbi három helyen ez alkalomra az erdészeti igazgatóság menedékházakat épített. Az ünnepélyeket, mulatságokat a máramarosi-szigeti műkedvelő társaság vállalta el. A kirándulások és elszállásokra külön bizottságok alakítottak a megye és Máramaros-Szigeti intelligenciájából.

MI UJSÁG?

A bibornok-primás jubileuma június 29-én az ünnepelt és nagy népszerűségű egyházfejedelem jelenléte nélkül történt meg Esztergomban. A bibornok-primás kitért az ovációk elől, s előtte való nap elutazott székhelyéről, senki sem tudta bizonyosan, hogy hová, talán bajcsi nyaralója magányába, vagy Drégelyre. Esztergomban csak annyit tudtak, hogy „Dorog felé” ment el. Püspöksége 25 éves ünnepét Esztergom fényes isteni tisztelettel, a város kivilágításával ülte meg. Ennyi volt az ünnepély külsősége. A bibornok-primás ez emlékezetes napon is meg akarta őrizni saját személyét illetőleg azt a polgári egyszerűséget, melyben él, s melyben Magyarország főpapja — a ki dúsabb javak fölött rendelkezik, mint például a szerb király — a jótékonykban, a művészetek pártfogásában fejedelmi. Sok munkát, de kevés élvezetet vesz ki dusan javadalmazott állásából. Nagy polczán is munkás polgár. Reggel korán kel; hat órákor csendes misét mond, röviden reggelizik, de ezt sem mindenkor; aztán 12 óráig dolgozik; átnézi az egyházi, gazdasági ügyeket, miközben kihallgatja a személyes előterjesztéseket. Tizenkét órákor kihallgatást ad, melyre igen könnyen bejuthat mindenki. Egy órákor ebédel, lehető egyszerűen; aztán társalog papjaival, vendégeivel. Majd rövid sétát tesz; a nap többi részét ismét dolgozó szobájában tölti. Vacsorája egy darab kenyér, vörös borral. Egyszerű körülte minden. De folyvást emelkednek a képtár,

a műrégiségek gyűjteményei, s a díszes palota, s gazdagodik a székesegyház műkincse. A mostani jubileumra Pázmány Péternek, híres elődjének szobrát rendelte meg Vedova turini szobrásznál karrarai márványból, de e napra nem készült el. Majd két ölnyi magas lesz, csak maga a kőanyag 10,000 frankba kerül. A bazilikában a szószékkel szemben állítják föl. Szülővárosának, Székesfehérvárnak a nap emlékére százezer forintot adott árvaházra; a nagyszombati káptalannak, mely szerényebb viszonyok közt van, szintén ennyit. Tizenöt év alatt, mióta esztergomi érsek, két millió nyolczszázzezer forintot ajándékozott jótékony czélokra. Esztergomban a leánynevelésre apáca-zárdát s a betegeknek kórházat építtetett s most egy második kórházat építtet a veres keresztnek. A fenti összegben nincsenek befoglalva azon kiadások, melyeket a képtár gyűjtésére és épületére s 60,000 kötetnyi, többnyire modern művekből álló könyvtára beszerzésére fordított. A jubiláris ünnepre nagy előkészületek történtek. Esztergom megye rendkívüli közgyűlésben állapította meg a programot; a városban rendező bizottság alakult. Küldöttségek, üdvözlő beszédek, fáklyamenet — mind elmaradt. Junius 27-én a primás egész csöndben fogadta három káptalanjának, az esztergominak, a pozsonyinak, és a nagyszombatinak szerenese-kívánatait. Egyetlen ajándék, a mit elfogadott, egy emlékérem, melyet az esztergomi káptalan készíttetett e napra. Rajzait Majer István püspök készíté, metszette Jauner és Bécsben verték, súlya 15 arany. Egyik oldalán a primás mellképe, másik oldalán az esztergomi főkáptalan jelvényei, megfelelő latin körirattal. Csak három arany érmet készíttetek belőle: az ünnepeltnek, a pápának és az uralkodónak; 25 ezüst darabot a káptalanok és muzeumok számára és 100 bronz darabot kiosztásra. Ezenkívül dísz-albumot készíttetek, emléklapokkal, melyekre jelmondatokat írtak. A főkáptalan kérelmét, hogy a jubileumot márványtábla hirdesse a templomban, a primás kereken megtagadta. Esztergom városa hódoló feliratot készített, pompás kötésben, de még nem nyujthatta át. Junius 29-ikén azonban mindenki szívéből ünnepelt Esztergomban, s a halát és tiszteletet a jubiláns főpap elvonulása nem tudta úgy visszatartani, mint a fényes küldöttségeket.

A trónörököséről sokszor írják, hogy Erdélybe, Máramarosba, Liptóba megy vadászatokra. E hírek szerint már Erdélyben kellene lenni. A legújabb hírek szerint Liptómegyét látogatja meg e nyár derekán, s a megye főispánjának elnöklete alatt meg is alakult a bizottság a fogadtatásra.

Ünnepély a budapesti kir. táblán. Ő felsége Szabó Miklóst, a kir. tábla elnökét valóságos belső titkos tanácsosi méltóságra emelte. A tábla személyzete junius 29-én e kitüntetés alkalmából ünnepélyesen üdvözölte elnökét. A díszteremben gyűltek össze, s Vajkay Károly alelnök (Véka név alatt ismert író) üdvözölte Szabó Miklóst, kiemelve, hogy a szeretet és nagybecsülés itt most nem hivatalos, hanem családi ünnepet ül. Szabó megindultan válaszolt, azt mondván, hogy a királyi kitüntetés nem neki szól, csak az ő címére van intézve, s az egész táblai kart illeti.

Budavári plébánosnak a főváros közgyűlése Bogisich Mihály belvárosi káplánt, az akadémia tagját s az egyházi zenetörténet művelése körül érdeket szerzett derék tudóst választotta meg.

Nyomdász-jubiläum Bécsben. Junius 25-ikét a bécsi nyomdászok és hírlapírói körök ünnepélyesen megülték, mert akkor volt 400 éve, hogy Bécsben az első nyomdát fölláttatták. Hietzingben érdekes kiállítás is rendeztek nyomdászati művekből. Höger Károly, a „Vorwärts” nyomdászati lap szerkesztője, azt is fölemlítette beszédében, hogy Korvin Mátyás volt az első fejedelem, s ki ismerni és tisztelni tanulta a könyvnyomdászat mesterségét, s csak azután talált helyet más német fejedelmek udvaraiban. A kiállítás elég érdekes volt. A legrégebb ismert nyomtatványok 1482-ből erednek, tehát 40 évvel fiatalabbak, mint Guttenberg első kísérletei a mozgatható betűkkel; de ezek sem állandó bécsi, hanem valamely vándornyomdásztól származnak. Az első, kinek neve és nyomdója ismeretes, Winterberger János 1492—1511-ig működött Bécsben.

Az 6-budai ásatások. Az amphitheatrum romjai most már teljesen ki vannak tisztogatva, s az érdeklődők nagy számmal keresik föl. A papföldi ásatásokat is folytatják, naponként 50 munkással.

Az aldunai kirándulás iránt, melyet az írók és művészek társasága rendez, élénk érdeklődés mutatkozik nemcsak kirándulni akarók részéről, hanem ott is, hol a látogatások történnek. Többnyire a hatóságok magok gondoskodnak a fogadtatásról. Szegedről Tisza Lajos királyi biztos értesítette a kiránduló bizottságot, hogy szíves fogadtatásra számíthat. De a legérdekesebb a mehádiai fürdő lesz, hol egy napot és egy éjet töltenek a kirándulók. A kincstári jószágok főintézője, Buzeczky Pál min. tanácsos, meleg hangu levélben ajánlotta Prepeliczai fürdőfőigazgató figyelmébe a kiránduló társaságot.

Regatta a Dunán. Nyolcz év óta a budapesti csolnakegyletek nem tartottak versenyt. A sport e neme, daczára a fejedelmi Dunának, nálunk nincs eléggé kifejlődve. Most a lendületnek újabb jelét kívánták adni, s a nemzeti hajóegylet, a budapesti és győri csolnakszó egylettel szövetkezve, junius 28-án ismét rendeztek regattát a Margit hid melletti pesti Dunaágban, hová a közönséget az „Albrecht” nevű nagy személyszállító hajó vitte, mely a sziget partjához közel, a nyerőpontnál foglalt helyet. A szigeten is nagy közönség gyűlt össze. A gőzhajón katonai zenekar játszott. Összesen négy verseny volt. A molnárok és halászok versenyére nem jelentkezett senki, ez tehát elmaradt. A verseny után a közönség a szigetre ment, hol vidám táncszertély zárta be a nap eredményeit.

A tiszai-északi eset, mióta kiderült, hogy az eltűnt Solymosi Eszter ruhájába öltöztetett, csempészett holttesttel akarták a bíróságot félrevezetni, meglehetősen izgalmat kelt, a bíróság pedig folytonos zaklatásoknak van kitéve, mert mindenholon kap följelentéseket, egy vagy más gyanus körülményre vonatkozókat, a miket meg kell vizsgálnia. Így közelébb azt jelentették, hogy Tiszadobnál már hetek előtt egy fej nélküli holttestet fogtak ki, s titokban elásták. Utána kellett járni, s kiderült, hogy nem igaz. Azokat a tutajosokat, kikre gyanu van, hogy a csempészett holttestet Tiszadadára szállították, sikerült összefogdosni; összesen tizenhatan vannak, s négy tutajjal jöttek. Vallatásuk, melyből az újabb rejtélyhez reménylik a fölvilágosítást, most foly. A bíróság kiterjesztette figyelmét arra is, hogy kipihatólja, mily bánásmódban részesült Solymosi Eszter ott, a hol szolgálatban állt, s Huri Andrásné — ez gazdasszonya — épen az eltűnés napján nem bánt-e vele szigorúan. Huri Andrásék azonban, kik a lánynak keresztanyai, jól bántak vele, s a leány épen azon a napon, mikor néniével beszélt, örvendő beszélte, hogy aszonya az ünnepekre ruhát ígért neki. Hurié még örökre is akarta fogadni a szegény lányt. — A legutóbbi napokban nem igen jött semmi új hír a rejtélyes esetről.

Hoszter Fülöp bűnügye. A várpalotai kegyetlen rablógylóosság elkövetője, Hoszter Fülöp fölött junius utolsó napján mondta ki az ítéletet a legfőbb törvényszék, megváltoztatván a halálos ítéletet örökös börtönrre. Gyilkosságban nem, csak rablásban és emberölésben mondták ki bűnösnek, mert nincs igazolva, hogy a borzasztó vérengzést előre megfontolt szándékból követte volna el.

A legkisebb 16 a világon a jótékonyágáról híres Bourdett Coutts angol bárónő birtokában van. A kis állat 13 hüvelyk magas, Lady Jumbónak hívják, öt éves, a cserkeszföldről származik s igen eleven természetű. Különösen az angol nők szeretik a kis állatot, s inkább irigylük ezt a bárónőtől, mint sok millióit.

A „Jogtudományi Közöny” junius 30-iki (26-iki) száma következő tartalommal jelent meg:

A magyar ügyvédség reformjához. Dr. Dell'Adami Rezső budapesti ügyvéd. — A magyar általános magánjogi törvénykönyv tervezete. Dr. Jellinek Arthur budapesti ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: Az új végrehajtási törvény és a bagatell-törvény. Teleszky István. — Néhány szó a tanubizonyítékról. Stehlo Kornél budapesti ügyvéd. — Sulyos testi sértés büntette. Bodor László kolozsvári kir. alügyész.

— Még egyszer a teljesülési döntvény. — ó — u — tól. Melléklet: Curial határozatok. — Esküdtárszék levelek. — Alapszabályok tervezete a javító intézetek számára. — Különfélek.

* A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok”, valamint melléklapjaink előfizetési fölhívását mai számunk hirdetései rovata tartalmazza.

HALÁLOZÁSOK.

VÉSZ JÁNOS ÁRMIN, az akadémia rendes tagja, műegyetemi tanár, meghalt Budapesten jun. 29-én, hosszabb betegség után. A boldogult kitűnő matematikus volt, s e téren nagy irodalmi munkásságot fejtett ki. Az akadémia még 1858-ban levelező, tíz évvel később rendes tagjává választotta. Ezenkívül harmincz évnél tovább volt a kir. József-műegyetem tanára. 1851-ben lett segédtanár. 1857-ben a felsőbb mennyiségtan rendes tanára lett s ez állásban kiváló buzgalommal és sikerrel működött. Egyik nagy szakmunkája egy pár évvel ezelőtt jelent meg. Megemlítjük itt, hogy Vész tanár a magyar sakvilág egyik kitűnősége volt. Számos kitűnő feladványai és sakkdolgozatai maradandó emléket biztositnak számára, úgy hazánk mint a külföld sakkistái előtt is.

Elhunytak még a közelebbi napokban: SZABÓ ZSIGMOND, 1848-ból nyugdíjazott m. k. honvédtörtnagy, 1849-ben honvédezzredes és komáromi térsparancsnok, 85 éves korában, Dunaföldváron. — CSERTÁRY (Gramanecz) KÁLMÁN, a „Székesfehérvár és vidéke” szerkesztője, a magyar hírlapirodalom szorgalmas munkása, 38 éves korában, a hévízi fürdőben. — LAJNER ANTAL, máramaros-szigeti kir. törvényszéki bíró, becsült férfi, 64 éves korában, Rákhón. — BENCZELICS IONÁCZ, volt honvéd, törvényszéki bíró, 50 éves korában, Szegszárdon. — BIKY FERENCZ, ref. lelkész, harmincz év óta a huszti ref. egyház lelkipásztora, 64 éves korában, Huszton. — BOCSÁRI SVÁSTIÓS KÁROLY, keszthelyi plébános és hahóti apát, 81 éves korában, Keszthelyen. — RICHTER RUDOLF, kegyesrendi házfőnök s volt tanár, 71 éves korában, Magyar-Ováron. — KRÉSELY MIHÁLY, plébános, 44 éves korában, a baranyai Battinán. — SZIKLAY, budai-ujlaki plébános. — KATAY ISTVÁN FLORID, minorita szerzetes és tanár, 28 éves korában. — CZARZAY JÓZSEF, ki a szabadságharc után Amerikába ment, Philadelphia egyik legkeresettebb orvosa és vagyonos polgára lett, a hatvanas években az Egyesült-Államok bukaresti konzullá nevezte ki, később sok anyagi csapás érte, úgy hogy nélkülözések vártak rá, mikor ismét visszatért Philadelphiába, hol nem régebben 64 éves korában hunyt el. — BOGNÁR MÓZES volt honvédszázados, ki később New-Yorkban nevelő lett, majd üzleti ügyekbe bocsátkozott, s vagyona téve szert, Párisban települt le, és ott érte a halál, 76 éves korában. — SOLTÉSZ JÁNOS, kincstári szószállítási ellenőr, volt honvéd, 58 éves korában, Máramaros-Szigeten. — HEGYESI ISTVÁN, volt honvédtiszt, kataszteri becalóbiztos, N.-Szebenben, 66 éves korában. — SZILASSY MIKLÓS, Nógrádmegye érdemes levéltárnoka, 60 éves korában, Balassa-Gyarmaton. — DR. WÄCHTER, Wächter Frigyes, szebenmegyei főispán fia, igen képzett fiatal orvos, Brassóban. — KURTZ NÁNDOR, a magyar nyugati vasut tisztviselője, 39 éves korában, Budapesten. — TÓTH GUSZTÁV, debreczeni fiatal építész-mérnök, Balatonfüreden. — LÁNCZY JÓZSEF, abaújmegyei földbirtokos, 26 éves korában. — PÜFÖRKY MIHÁLY, világlátott ember, volt hajóskapitány, ki a fővárosi Rókus-kórházban két évi betegség után hunyt el. — BOGÁTHY IMRE, járásbírósi kiadó, 50 éves korában, Ungvárt. — KOMANDY PÁL, tekintélyes ügyvéd s ref. egyházmegyei tanácsbíró, Pápán. — BAJZÁK LÁSZLÓ, földbirtokos és kereskedő, 47 éves korában, Félégyházán. — CSURY JÓZSEF, szegedi polgár, 63 éves korában. — SZÁSZ GÁBOR, szorgalmas ember, százhet éves korában az erdélyi Urmós faluban; STRASSER IONÁCZ, ki százhet évet élt, s csak az utolsó két év alatt vett rajta erőt az aggaság. Csongrádon. — REMZSÓ FERENCZ, ki Budapesten mint segédtanár működött, s ki szülői (atyja gr. Károlyi Sándornál uradalmi szolgálja) büszkesége volt, Ordongós-pusztán, három nap múlva, hogy szülői látogatására érkezett, mellbajban. — F. NAGY MIKLÓS, a budapesti egyetemen negyedéves bölcsészethallgató, kitűnő jó tanuló, özvegy anyjának egyetlen gyermeke, 24 éves korában, a komárommegyei Csicsón. — SCHMIDT SÁNDOR, a soproni ev. lyceum nyolczadik osztálybeli tanulója, 17 éves korában. — RAFF JOACHIM, a frankfurti konzervatóriumi híres zenetanára, jeles zeneköltő, 60 éves korában, Frankfurtban. — CAVALIERO FERENCZ, az osztrák jockey-klub titkára, hírneves és Budapesten is jól ismert sport férfi, egykor herczeg Esterházy osztrai ménésének vezetője, 55 éves korában, Bécsben.

PAVAY VAJNA ELEKNA szül. Deési Katalin, tekintélyes ügyvéd neje, 51 éves korában, Magyar-Cesztvén. — KONKOLY THESE JÓZSEF szül. Fái Fáy Julia, 29 éves korában, Budapesten. — ÖZV. SÁNDOR

ZSIGMONDNÉ szül. Beniczky Mária, Taly István pest-megyeyi főgyógy. anyósa, 68 éves korában, Tót-Gyürkön. — MENTOVICH ELEKNÉ szül. Lénárt Ilona, 25 éves korában, Maros-Vásárhelyt. — Dr. TÁVOLYI GYULÁNÉ szül. Sárkány Ida, Sárkány Sámuel pilisi ev. lelkész leánya, június 25-én élete 21-ik, boldog házassága 4-ik évében, Szent Mihály-Zichy-falván. — VADÁSZ JÓZSEFNÉ szül. de Calzada Antónia, 66 éves korában, Kassán; ugyanott MÁRKÓ GYULÁNÉ szül. Ponevács Natália, 27 éves korában. — ÖZV. PÁLFI JÓZSEFNÉ szül. Stelcer Eliz, a néha nagy-geresdi lelkész és soproni ev. képezdei igazgató özvegye, Győrben. — SIMONFFY FERENCZNÉ szül. Hunyady Teréz, Debreczenben. — LAZÁR KAJETÁNNÉ szül. Fekete Juliánna, birtokos és szeszgyáros neje, 33 éves korában, Csik-Kozmáncon. — NIKOLITS SÁNDORNÉ, ügyvéd neje, 25 éves korában, Kikindán. — POSGAY LAJOSNÉ szül. Engelhardt Borbála, Hajmáskéren.

GRÜTSCHER Imrét, a központi takarékpénztár igazgatóját és nejét szül. Weisz Emmát, kik csak néhány hó előtt vesztették el egy gyermeküket, ismét súlyos csapás érte, 11 éves leányuk, Margit elhunytával.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Tengerparton. Közölni nem lehet; bírálni is bajos. E kuszált képek tömkelegében mibe is fogózzék a bíráló. Ime egy példa az üres áradozásból. «Szép az eszmefütség» (elvont, költőietlen tétel); «de meleg hián dermed a szív s lélek» (semmitsem mondó, üres nagyszavúság); «óriási mindenség, végtelen talány, mi tart össze téged?» (A szerző szerint az eszmefütség nem, az meleg nélkül mit sem ér; hát tán a meleg? Lássuk csak, talán megfejté a következő strófában): «És im a zenitől csillag hull alá a sötét vizekbe, hullámok öléből zeng a habléány a halált keresve.» Kezadják érteni: a szerelem tartja össze a mindenséget. De miért ezt oly messziről összekeresett képekkel illusztrálni? «Pedig még vége sincs; míg ő halász, ablakában rózsaszál terem (?) s tömjént küld az égbe; áldozathozásban (!) itt a szerelem örök üdvössége.» Zenit, hullócsillag, habléány, halász, rózsaszál, tömjén... nézzen csak vissza az utra, melyen képzelete végig nyaralt. Poézis ez?

Mi az ember? — **Jön a golyó.** Felolvasva, kivált jól olvasva, tehetek némi hatást; mert itt-ott néhány élcz pattog bennök. De nyomtatásban az ilyesmi durván veszi ki magát, mint a szinful-festmény közéről nézve. Különbösen az első, mely tartalmasb volna, rendkívül hosszú is lenne a közlésre lapunkban; a második elég rövid, de elég tartalmatlan is.

E. Gy. A román népdal esinos. Alkalmilag közölhetjük.

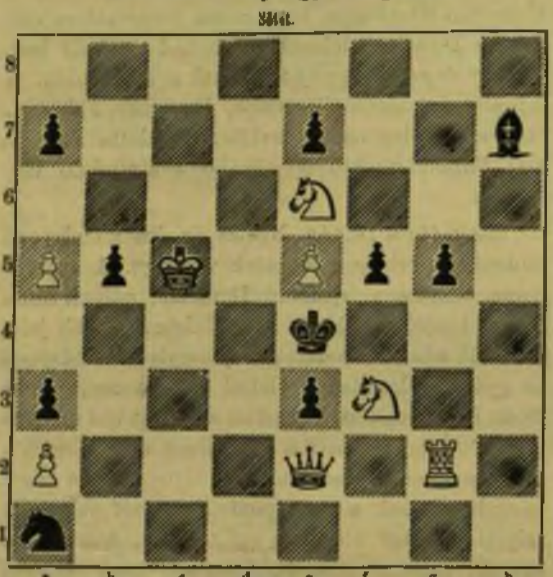
M. Ez már a harmadik óda ugyanazon alkalomra; de ez a leggyengyebb a három közt.

Nem közölhetők. Fűzi Bertalan. Szőke Panna lánya. — Egy kérés. — A felhők. — Midőn vészely környez, állj meg emberül.

Kritikán alul. Koraúmasszony kezkenője (illetlenség miatt). Falu tornya. — Viharban (Hah mint mennydörög...) Dallos Józsi. — Szomorokodás.

SAKKJATÉK.

1178-ik számú feladvány. A bécsi nemzetközi sakkturnán résztvevett sakkmasteroknak ajánlja Chocholeous György Prágában.

Világos indul s a harma lik lépésre mattot mond.

Az 1173. sz. feladvány megfejtése.

L. oprettel H.-tól.

- Megfejtés.**
- Világos. Sájt.
1. Vc7—c8 --- --- Fa6—c8: (a)
  2. Hb5—d6 † --- --- Ke4—d3
  3. Fe8—b5 matt.
- a**
1. --- --- --- Fa6—b5: (b)
  2. Vc8—e6: † --- --- t. sz.
  3. Fe8—g6—b5 matt.
- b**
1. --- --- --- Ke4—f5
  2. Vc8—e6: † --- --- t. sz.
  3. Hb5—d6—d4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp Józsa. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapesten K. J. és F. H. Karcaagon Bányai Lajos. A pesti sakk-kör.

* **A bécsi nemzetközi sakkturna végeredményéről** multkori tudósításunk olyképen egészítendő ki, hogy az első és második díjon Steinitz és Winaver közösen osztozkodtak, mintán a két döntő játszma közül mindegyik egyet nyert. — A 4-ik és 5-ik díjon harcz nélkül osztozkodtak Zukertort és Makensie. A nyerek sorrendje a következő:

- 1-ös díj } 2000 forint 1000 frank } Steinitz és Winaver
  - 2-ik díj } 2500 frank
  - 3-ik díj } 1200 " } Mason
  - 4-ik díj } 800 " } Zukertort és Makezie
  - 5-ik díj } 600 " }
- Zukertort ezenkívül 800 franknyi különdíjt nyert.
- 6-ik díj } 400 frank } Blackburne.

Tartalom.

Szöveg: Simor János esztergomi bíboruk-érsek. — A nagyanya. Tennyson költeménye. Angolból Csukani Józseftől. — A fejedelemlé galambjai. Történelmi rajz. Irta P. Szathmáry Károly. — A herceggprimás nyaralója. — Egyiptomból. — Egy felél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — Egyveleg. — Uti képek Kis-Oroszországból. IX. Kis-orszok és kozákok. Tissot-tól. — A Tisza mentén. — Az örökké mozgó gépek történetéhez. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egy-letek. — Mi újság? — Halálözások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Simor János esztergomi bíbornok-érsek. — Bajos, a herceggprimás nyaralója. — Egyiptomból: 1. A Rumelieh-tér és Hasszán mecsete Kairóban. 2. A khedive palotája Alexandriában. 3. A konzulági tér Alexandriában. 4. Sziazs (falajtár). — Egy fedél alatt. — Képek Kis-Oroszországból. (4 kép.)

HETI NAPTAR. Julius hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
2V	5 Sárkány B. A.	4 Sárkány B. A.	20 C 5 Pat. Met.
3H	Heliódor, Soma Prokop		21 Julián vt.
4K	Ulrik	Soma Kornél	22 Özéb vt.
5S	Domicz, Viln.	Demeter	23 Agrippin. vt.
6C	Izsajás prof.	Domicz Sarolt	24 Szt. Iván sz.
7P	Vilpolt, Kiljéu	Vilpolt	25 Febrónia sz.
8S	Erzsébet kir.	Kiljén	26 Thezz. Dáv.
			21 S. Dibre

Hold változása. ☾ Utolsó negyed 7-én 11 óra 8 percz. éjj.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetemnyeket elfog BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schall Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei

Theodo tanár szakállhagymája

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növéseének eszközlésére.

Számtalanon vannak, még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállukat csupán a szernek köszönhetik. E szer a szakállt hibátlan gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legviridább idő alatt teljes szakállbos jutnak, kitől a bizonyítványok ezrel is tanusoknak. Éder Ferenc gyógyszerész urnak Brunnben. A nemek közötti Veszprémi szakállhagyma kitérőnek bizonyult, mit kőszőntem mellett ezennel tudomására adok. Miltak, 1879. sept. 25-én. Sztreda József. Fürt József urnak Prágában. Szilveszteresenem a szakállhagymáért; nagyon jónak találhatott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlom. Schwarzbach, 1875. febr. 25-én.

Ca. k. kizáról. szab. ujonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.

A legújabb találmány a Bogand. amerikai tudor után ujonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől, ép úgy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugók nélkül, tisztá gummiból művészileg szerkesztve, s azon czélja van, hogy még a legidültebb sérvketet is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép úgy nappal a legfrásztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvással is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásában a legkevésbé is akadályozza lenne. Nagy haszonnal jár, ha éjjel át is a testen marad, mintán ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részre. Árak: egyenlő 6-7 fr.; hatós 10-15 fr.; gyermeknekkel felvél olcsóbban. Nagy raktár angol és francia acéls sérvkötőkből, suspensoriumokból, szöv. gummiból, valamint szarvasbőrökből is. A szarvasbőr és gummi suspensoriumoknak az a czéljuk, hogy a terjedőbet meggátolják. — Méhfeckendők, léggárnák, ágybetétek, hónap-szám-országnyek, övkészülékek, gummi-hariganyák és minden gummi-áru-cikk. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felől vagy kettős legyen-e, úgy szintén a derék bősége is. Megrendeléshez utánvétel mellett póstaforudatával eszközöl. Politzert Már Budapest, Deák-Ferencz utca.

Nyarlalókba, fürdőkbe szükséges!

SODAVIZ készültéknek, melyekkel — számos esetekben az orvosoktól ajánlva — csodálatos gyógyhatást érnek el. Különösen a leggyengyebb és legidültebb betegek számára ajánljuk. Árak: 12, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95, 100, 105, 110, 115, 120, 125, 130, 135, 140, 145, 150, 155, 160, 165, 170, 175, 180, 185, 190, 195, 200, 205, 210, 215, 220, 225, 230, 235, 240, 245, 250, 255, 260, 265, 270, 275, 280, 285, 290, 295, 300, 305, 310, 315, 320, 325, 330, 335, 340, 345, 350, 355, 360, 365, 370, 375, 380, 385, 390, 395, 400, 405, 410, 415, 420, 425, 430, 435, 440, 445, 450, 455, 460, 465, 470, 475, 480, 485, 490, 495, 500, 505, 510, 515, 520, 525, 530, 535, 540, 545, 550, 555, 560, 565, 570, 575, 580, 585, 590, 595, 600, 605, 610, 615, 620, 625, 630, 635, 640, 645, 650, 655, 660, 665, 670, 675, 680, 685, 690, 695, 700, 705, 710, 715, 720, 725, 730, 735, 740, 745, 750, 755, 760, 765, 770, 775, 780, 785, 790, 795, 800, 805, 810, 815, 820, 825, 830, 835, 840, 845, 850, 855, 860, 865, 870, 875, 880, 885, 890, 895, 900, 905, 910, 915, 920, 925, 930, 935, 940, 945, 950, 955, 960, 965, 970, 975, 980, 985, 990, 995, 1000.

SPORT. Fiebert madár-fegyver csőlövedést begyakorlásra és társasjátékra. Árak: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

GUMMI. Gummikészlet. Árak: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

INDIAI FÜGGŐ HINTÁNY egy szabadban fűtő, vagy szabadban csúszó. Árak: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Próba-megrendeléshez 721 ábrás rajzjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavesz
Kertész Tódor BUDAPEST, Dorottya-utca 1.

Legolcsóbb hetilap magyar nép számára

IX. évfolyam. **KÉPES NÉPLAP** IX. évfolyam.

A kevéssé tehető osztály vasárnapi ujsága és politikai hírlapja, a legolcsóbb és legoltehetőbb néplap a hazában; közeli közhatalom elmékedéseket, elbeszéléseket, mulatságos és tanulságos történeteket, érdekes leírásokat képekkel, s e mellett hétről-hétre figyelemmel kíséri az előforduló nevezetesebb eseményeket. „Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket *velős rövidséggel* előadja, pártatlan, elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

A Képes Néplap előfizetési ára félévre csak 1 frt., — a „Világkrónikával” együtt félévre 2 frt., évnegyedre 1 frt. (Csupán a „Képes Néplap”-ra évnegyedre előfizetést nem fogadhatunk el.)
A „Képes Néplap” melléklapja: a

VI. évfolyam. **VILÁGKRÓNIKA** VI. évfolyam.

Képes heti közlöny abban bővített terjedelemben jelen meg, hogy eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt-hasson olvasóinak. Így Verne Gyula kitűnő francia írónak már második érdekfeszítő regényét, (a „Robinsonok iskolája” címűt) közli minden számban egy-egy képpel. Egy-egy ily illusztrált nagyobb regény külön kötetben alig szereshető meg annyira, a mennyi a képes betűközlöny egész évi előfizetési ára (két frt.). A Világkrónika ezenfelül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közli fájókorlató cikkeket, uti rajzokat, nép- és hírlapírásokat, szemléltető jelöléseket a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, társalmi viszonyokról, úgy szintén malasztató apró közleményeket, közhatalom tudnivalókat stb.

A Világkrónikát csak a „Vasárnapi Ujság”, „Politikai Ujdonságok” vagy „Képes Néplap” előfizetői rendelhetik meg a nevezett lapok előfizetési feltételeiben említett áron.

A Franklin-Társulat hírlap-kiadóhivatalában
Budapest, egyetem-utca 4. sz.

még a következő hetilapokat lehet megrendelni:

XXIX. évfolyam. **VASÁRNAPI UJSÁG** XXIX. évfolyam.

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap; hasábjain a legjelenebb írók működnek közre; a fölmerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alaposan magyarázott képekben, az érdekes eseményeket hírvonalában lehető leggyorsabban és teljesen közli; tartalom, külcsín, mennyiségre nézve a világ legelterjedtebb hasonló vállalataival versenyez; bekötve 4-500 művészeti kiváló képpel díszített kötet mint száz nagy ívnyi terjedelemben meg-megújuló olvasmány; nem muld, sőt növekedő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A Vasárnapi Ujság előfizetési ára évnegyedre 2 frt., a „Világkrónikával” együtt 2 frt 50 kr.

POLITIKAI UJDONSÁGOK

XXVIII. évfolyam.

sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem befolyásolt, teljesen független politikai lap, mely a hírt eseményeit fontosságukhoz képest bővebben vagy rövidebben, de semmit ki nem felelve, összegezve, kelte magyarázatot ellátott gondos és há őszesállásban tárja az olvasó elé s a közönség együtt találja benne mindazt, a mi napi lapokban elszórtan megjelen, — a mely ekként kivált oly vidéken, hol s hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja. — A Politikai Ujdonságok újabb „Magyar gazda” című havonként kétszer megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A Politikai Ujdonságok előfizetési ára évnegyedre 1 frt 50 kr. a „Világkrónikával” együtt 2 frt.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt évnegyedre 3 frt., a „Világkrónikával” 3 frt 50 kr.

Az előfizetések a Franklin-Társulat hírlap-kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám címzendők. A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött tíz előfizető után az illető lapokból egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk kitűnő minőségű

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút-állomásra szállítva, igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesített kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

(Utánnyomat nem díjazatik.)

411

Régi vándújas kávét

minden árban szállít, bármely postállomásra bérmentve a következő czégg:

KOTASEK JÓZSEF,
BRÜNNBEN.

Árak 5 kilogrammonként.
Java kávé ... frt 8.50 és frt 7.50
Jamaica kávé frt 6.50 és frt 7
Ceylon kávé frt 8. — és frt 8.50
Cuba kávé ... frt 8. — és frt 8.50
Menado kávé frt 8. — és frt 8.50
Brazíliai kávé frt 7.50
Mocca kávé... frt 8.50 608
Gyöngy cuba kávé ... frt 8.50

KÁVÉ

kitűnő minőségű, tiszta, erős, illatos, nem festett,

új aratás

pontosan 4 1/2 kilos csomagokban Szállítás postán utánvétellel. Ausztria-Magyarország m. helységébe.

1 kilonként netto 300 vam- és postabérmentesen.
Gyöngy-Ceylon, legfinom. barna ... 1.98
Gyöngy-Manilla, fin. v. 1.65
Ceylon, Prima barna 1.70
Ceylon, finom zöld ... 1.58
Mocca, valódi arab ... 1.84
Cuba, szemű s.-zöld 1.80
Menado, arany, legf. 1.60
Domingo, válogatott 1.50
Java, legfin., vil. zöld 1.44
Santos, zamatos, legf. 1.36
Rio, zamatos és jó ... 1.30
Jamaica, jóízű ... 1.22

MAITI R., Trieszt.

!TÁVOL LÁTÓ!

Új optikai szeszközök, katonák, árdelek és falusi lakosoknak.

3-4 órányi távlatra tisztán és világosan látat!

Ezen újonnan feltalált távoli látó 2 optikai lencséből áll, melyek minden tetszésszerűtől botra erősíthetők, és lényegesen nagyobb hatással bírnak, mint a mezei látószerek, s ennél fogva általános tetszésre találván, különösen kirándulásokra stb., bárkinek a legjobban ajánlhatók. Tokkal zsebbe helyezésre frt 1.25, finomabb frt 1.75, külön finomságú frt 2.50.

Baroscop, biztos és csálhatatlan időmértető frt 2. — legfin. kiállításban frt 2.75. (Ismét eladóknek gyári áron.)

Szállítás készpénzre vagy postautalvány mellett. Egyedül és kis számban szállító

KLINGL-BAUMANN, BÉCS, I. ker. Teufelhofstr. 2. 561

● Képes árjegyzékek ingyen. ●

A mohai ÁGNES-forrás

hazánk egyik legszépsavdusabb

savanyuvize

kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajaiban. Általában e víz mind azon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.

Borral használva már is kiterjedt kedveltségnek örvend.

Fris töltésben mindenkor kapható 538

ÉDESKUTY L.

m. k. udv. szállítónál Erzsébet-téren.

Ugyazint minden gyógytárban, fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

Ember emlékezet óta a legjobb és még mindig felülmulhatatlan trachit malomkövek,

száraz, vízi és szélmalomok részére,

az alant kitett leszállított árakon kaphatók a legnagyobb választékban

sárospataki régi malomkőbányában.

Ár ak:

95 cm. átmérőjű kő ára	25 frt.
1 méter átmérőjű kő ára	32 frt.
1 méter 5 cm. átmérőjű kő ára	37 frt.
1 méter 10 cm. átmérőjű kő ára	44 frt.
1 méter 16 centiméter átmérőjű kő ára	50 frt.
1 méter 21 cm. átmérőjű kő ára	56 frt.
1 méter 26 cm. átmérőjű kő ára	62 frt.

Magassága a köveknek általában 41 centiméter.

A közbeneső centiméterek aránylagosan számíttatnak hozzá a fent kitett árhoz.

Nagyobb a vagy kisebb kövek rendelésre azonnal készíttetnek.

Megrendelések intézendők ifj. KATONA ZSIGMOND bánya-felügyelő urhoz, ki is kívánatra felvilágosítással szolgál.

A sárospataki régi malomkőbánya igazgatósága SÁROS-PATAKON.

Posta-, távirda- és vasuti állomás.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg ártézi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zubanykészülékkel — nagyszerű kert — 360 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül és belföldi lapok — naponta zene. Kóralakok, melyek ellen a Margitszigeti hévíz kedvező eredménytel használtatott: Köszvény — az ízületek, izmok, esonthártya, ideghüvely idült csuza. A csuz, köszvény, erőművi behatások, typhus után fellépő hűdés. — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszűt, izületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Börbántalmak. — Vizeleési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. — A hévíz belsőleg eredménytel használtatott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Rendelő orvos: dr. Verzár. Bérletknél ugy a fürdő, mint menetjegyek együttes váltásánál árleengedés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés.

A fürdőidény május 1-én nyitattik meg.

A lakások megrendelése a szigeten a felügyelői irodában.

A Margitszigeti felügyelőség Budapest.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

CZIMŰ HETI SZAKLAPRA.
XVII. ÉVFOLYAM.

SZERKESZTŐ: FŐMUNKATÁRS:
Dr. DÁRDAY SÁNDOR. Dr. FAYER LÁSZLÓ.
KIADÓ:
A FRANKLIN-TÁRSULAT.

E szaklap a hazai jogirodalomnak oly jelentékeny lendületet adott, hogy jogosult önérettel hivatkozhatik eddigi működésére.

A gyakorlati irányt tartva első sorban szem előtt, a törvénykezés minden ágát figyelemmel kíséri. A **Curial Határozatok** czinud melléklap és a **Törvénykezési Szemle** az egész magyar judikaturát feltünteti és — hazánk első rendű szakférfiainak közreműködése mellett — feldolgozza.

Ezenkívül önálló értekezéseket közöl és ismerteti a hazai és a külföldi jogélet fontosabb mozzanatait.

Minden irányban megóva függetlenségét küzd az igazságügyi érdekek érvényre juttatása mellett.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 12 frt. Félévre 6 frt. Negyedévre 3 frt.

Az előfizetési pénzek bérmentesen, a vidékről legcélszerűbben **posta-utalvány** útján küldendők

a Franklin-Társulat kiadó-hivatalához.

ANDEL J. tengertüli pora.

Az Anđel J.-féle ujonnan feltalált tengertüli por nem a közönséges fűregpornak vehető, hanem egy tulközőnséges direkt készített 1000-szer megvizsgált és kitűnőnek talált specialitás pornak tekintendő. Az Anđel J.-féle ujonnan feltalált tengertüli por használásához egy nagyon gyakorlati és olcsó új szerkezetű

fűreg-porzó fecskendő

megveendő. Az említett por, úgy mondható természet feletti erővel bír, kiűtja a **poloskát, bolhát, svábbogarat, munkalérgyet, molyt, legyet és hangyaférgyet**, egyáltalán az egész fűreg-gek létét csodálatos gyorsan, biztosan és pedig olyképp, hogy a fűregkből semminemű maradékot sem hagy vissza. Ara üvegenként 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab fűreg-porzó gép ára 40 kr. Kapható Budapesten Török József gyógyiszer-tárában király-utca 12. Továbbá raktárak a következő gyógyszer-tárakban. Arad: Rozsnyay Mátyas, Brassó: Jehelius N. Eger: Kollner Lőrincz. Eszék: Dienes J. C. Kaposvár: Babochay Kálmán. Kerkemét: Katona Zsigm. Kács: Medveczky Sándor. Miskolcz: Dr. Szabó Gyula. Munkács: Draxler Perencz. Székesfehérvár: Dieballa György. Szeged: Harez János. Temesvár: Tarczay István. 405

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban is kapható:

A BÜNTETEK, VÉTSÉGEK ÉS KIHÁGÁSOK.

A MAGYAR BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYVEK (1878: V. ÉS 1878: XL. TÖRVÉNYCZIKKEI) SZERINT.

ISKOLAI HASZNÁLATRA.

ÖSSZEÁLLITA

Dr. WERNER REZSŐ.

Ára fűzve 1 forint 80 krajczár o. ó.

Eredeti keleti rózsatej

(Original orient. Rosenmilch)

RUSS KÁROLY gyógyszerésztől.

A bőrnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, gyöngéd, vakítóan fehér, fiatal, üde színezetet ad, mint ez semmi egyéb szer által nem érhető; a májfoltokat, szeplőt, pörreneseket, hóratkát, ránczokat, vörösséget, napégetést s a bőr minden kivirágzását, valamint minden sárga vagy barna bőrszint azonnal eltávolítja, s egyformán alkalmas mindentestreszre. 1 frt.

TANNINGENE.

Legujabb, ólommentes, jóállás mellett ártalmatlan, azonnal hatással bíró

hajfestő szer minden színű hajra.

különösen pedig szürke és fehér hajra (szakáll és szemöldökre is), melyek egyszeri használat mellett is ugyanazon hibátlan, fényes, tetszés szerinti szöke, barna vagy fekete fiatalos természetes színt vissza nyerik, melylyel megőszülés előtt bírtak, és melyett sem szappannal mosás, sem gőzfürdő el nem enyészett. Épen így kitűnően alkalmas a hajfestő-szer vörös és kedvezőtlen színd huj festésére minden tetszés szerinti árnyalatban, a 2 frt 50 kr.

E különlegességek lekiismeretesen vannak megvizsgálva, törvényesen védve, és azokat kezeség mellett határozottan ártalmatlan, valódi minőségben szállítja a készítő

RUSS KÁROLY utódja (Czerny Ant. J.)

BÉCS. I. WALLFISCHGASSE 3. 588

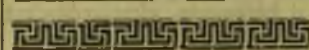
Kitüntetve nyolcs kiállításon. — Raktárak: Budapesten: Török József gyógyszer-tár király-utca 12.; továbbá Sztna és Telkessy urak gyógyszer-tárjaiban. Pozsony: Heim Komárom: Kirchner. Székesfehérvár: Körös Szabadka: Jód. Debreczen: dr. Rótschnek. Miskolcz: dr. Herz. Nyiregyháza: Lederer. Kassa: Wandraschek. Arad: Armin. Nagybecskerek: Steiner. Temesvár: Tarczay. Szeged: Barcsay. Vág-Sellye: Zeller. Kolozsvár: Hintz. Brassó: Kugler. Gyulafehérvár: Fröhlich — valamint sok más jón ü gyógyszer-tárban és illatszerkereskedésben. Sörgösen kérjük azonban határozottan „RUSS” gyártmányait kérni; miután cikkek ugyanazon név alatt lesznek a kereskedésbe hozva, melyek egészen hatásműkök. — Kimerítő tervezeteket Gasztes különlegességeimről kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Kérem a hirdetés előforduló szükség czéljából megőrizni, miután az csak ritkán jelenik meg.

Figyelmeztetésül!!

Távol-, rövid- és gyenge-látóknak kizárólag általam készített és egyáltalán elismert szemüvegek semmiféle s bármilyen módon magát bemutató utasító által el nem árulhatók. **hamisítatlanság** ezek kizárólag látóeszközei intézetemben. Budapest, Váci utca 19. sz. kaphatók. **SOLOMONSON N. H.** látóeszközei.

Kérem

ezt elolvasni. A

„rögtön-nyomó”

(14130. sz. német bírói szab. cs. k. esztrak szab.; ezüst érem és okirat) az egyetlen szabadékezőtt másoló készülék nyomóval festékekkel.

Száraz eljárás mellett saját nélkül majdnem határtalan számú egyformán éles, sötétfekete (v. színes) elmosódhatatlan levonatokot készít melyek egyenként is az egész világ posta-kötelékében mint nyomtatvány díjkezelvényben reszesülnek.

A „rögtön-nyomó” minden eddigi másoló készüléket: hirtel- auto-, polygraph stb. mesze felülmulja; munkaképességben az ön-író (autographiai) sajtót utóéri, ugyanazt azonban egyszerűség és olcsóság tekintetében felülmulja.

Készülékek 2 nyomóterrel: 1. sz. 25 3/4 cm. — 15 m. — 2. sz. 28 40 cm. — 30 m. — 3. sz. 40 50 cm. — 30 m. Tervezetek biznyitványok, a sajtó tételt, és eredeti levonatok azonnal ingyen és postamentesen. 608

Kittas, Szászországban. Steiner & Dammann. NB. Szabadékek Anglia és Franciaország. stb. számára, eladók.

617

Szerencse fel! Brannschweig!

Az állam részéről biztosított 6 osztályba sorozott 93. Braunschweigi hercegségi arad-**goa lotteria** a játzóra névsz előnyösen van berendezve, melyben 100,000 sorsjegyet s mely 50,000 nyeresényt tartalmaz, a sorsjegyek felének lehet nyerniök kell. Az ezen sorsjátékban sorsolás alá kerülő sok és nagy nyeresényt felsorolását nem engedni a tér, ellenben minden megrendelő — meggyőződés végett egy hivatalos sorsjátéktervet kap.

Az 1. osztály az év július 13. 14-én bizonyosan megjártnak, melyre én az 6 4 eredeti sorsjegyeket, az őszeg elhíres be-küldése v. utánvét mellett szállítok.

1. osztály 1/4 sorsj. 2 frt 48 kr. 1. „ 1/2 „ 4 „ 96 „ 1. „ 1 „ 8 „ 96 „

(béllyeggel együtt)

Tervek, valamint hivatalos nyeresemén-lajstromok pontosan küldetnek.

Louis Königsdorf, a braunschweigi arad-**goa** sorsjáték fogajtója, Braunschweig, Gaußstr. 20.

Takaró papiros megrendelhető e lap kiadó-hivatalában Budapest, egyetem-utca 4-ik szám alatt

A LEGJOBB SZIVARKA-PAPIR A LE HOUBLON

francia gyártmány. 105

Utánzásokra figyelmeztetünk!!

Csak az a szivarka-papír valódi, hol minden lapon a LE HOUBLON bélyeg van, és minden doboz az alábbi védjegyek van ellátva.

CAWLEY & HENRY, athenische Fabrikanten, PARIS

seule Fabricants brevetés des Marques:

PAPIER ANANAS LE BRAPÉAU NATIONAL

Qualité supérieure Blanc ou Noir

Legnagyobb és dústartalmu raktár szabadalmazott járgány cséplőgépek-ből, tisztító és szákoló készülékkel.

FEHÉR MIKLÓS

vezérigynöke a magyar, osztrák, angol, francia, amerikai és német mezőgazdasági gépgyáraknak.

BUDAPEST, ÜLLŐI-UT 25. SZÁM. „KÖZTELEK”

Ajánlja az általa legelőször behozott legujabb és legszilárdabb szerkezetű járgány-cséplőgépeit 2—4 lóerőre, tisztító és szákoló készülékkel, továbbá kisebb cséplőgépeit kézi vagy 1—2 lóerőjű járgány-hajtásra, szalma- és törekrázóval vagy a nélkül, tisztító és választó rostlító. Trieur konkoly-, búkköny- és zabválasztó, valamint a mezőgazdaság szakmájába vágó minden egyéb kitűnő szerkezetű gépeit a legolcsóbb árak és kedvező feltételek mellett. Ábrázott árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

VASÁRNAPI UJSÁG

Közvetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt | félévre 6 *

Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt | félévre 4 *

Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt | félévre 3 *

Külföldi előfizetésekre a postai postafizetés mellett a postai költség megfizetésével is eszakiandó.

28-ik szám 1882.

BUDAPEST, JULIUS 9.

XXIX. évfolyam.

PASTEUR.

NEM tudjuk hamarosan, hogy lett volna tudós, kinek közvetlen hatása a praktikus élet alakulásaira versenyezhetnék a Pasteurével. Voltak nálánál kétségtelenül nagyobb tudósok, talán sokan is. Nehéz e tekintetben a kellő skálát megállapítani, s elhatározni, hogy ki a nagyobb. Egyeseknek fölfedezései egész új világot nyitottak az emberiség előtt. Az ideáknak egész összefüggő ismerete lett munkásságuk által fölfedezve. Az emberiség gondolkodásának még irányát is megváltoztatták. Irányt adtak a haladásnak. Kimérték egyes tudományok jövőjének az utját. Eligazították az emberiséget oly tájakon is, hol azelőtt nem járt senki, hol attól lehetett tartani, hogy elvesznek az ingoványban.

Nem vonjuk kétségbe ezek érdemeit, nem kisebbítjük dicsőségüket, s beismerjük, hogy sok közülök jelesebb, mint a francia akadémia legujabb kitüntetett tudósa: Pasteur.

De mindezek közül nem tudunk senkit, a kinek fölfedezései oly igen közvetlen közletről érintették volna a praktikus életet, a kinek kutatásai első kézből érintették volna a kortársakat, s alig hogy kimondtak volna valamely elvet, már is meghozta volna az a közéletben a változást.

A mihez Pasteur fogott, mindenütt nagy újítások követték föllépését, mindenütt nagy hibákat, bajokat sikerült megszüntetnie, melyek ellen az ő koráig hiába, mintegy kétségbeesve küzdött az emberiség, s utoljára is legtöbbször megadában állott a fegyvere. Ma a szőlő betegsége érdekli, meg a gabona-üszög, s a bor- és sörgyártásnál előforduló erjedést viszi vissza a maga természetes határai közé. Holnap már a selyemhernyó betegségeivel foglalkozik, s mentő fellépése által Franciaország délvidékének legnevezetesebb iparát a tönkremeneteltől. Azután a ragadós betegségek okai foglalkoztatják. Franciaország egyes részein valóságos cholera üt ki a tyukok között, s lép-fene pusztít a szarvasmarhákban. Senki sem tudja megállapítani a betegségek okát s a módot, mely által terjednek. Foglalkozni kezd velök, rájön természetökre, s a tudós világ nagy bámulatára oltást javasol ellenük, minőt a himlő ellen az orvosok egy század óta használnak már, azonban a nélkül, hogy számot tudtak volna adni annak mikénti hatása felől.

Valóban joggal üdvözölték ugy a francia akadémiaiban, hogy nem az ő dicsőségének volt arra szüksége, hogy akadémiai taggá legyen, hanem az akadémia magát tisztelte meg a megválasztás által.

Pasteur 1822. év deczember havában született Arboisban, s az ottani kollégiumban kezdte tanulmányait. Ügyes, szorgalmas fiu volt mint kollégiumi növendék is, de szorgalmát inkább a festő ecset, mint a könyv vette igénybe. Atyja unszolása nélkül egészen a festészetnek adta volna magát. Arboisban kevesen vannak ma is az ő kortársai közül, még a vidék szegényebb sorsu vinczellereit is beleértve, kiknek arczvonásait meg ne örököltette volna abból a korból.

Azonban atyja tovább sarkalta, más foglalkozási tér felé ösztönözte, s a fiut Besançonba küldte a lyceumba. Mint szegény fiu s mint társai közül a legjelesebb, felügyelő lett az intézetben; a magával hasonló kornaknak felügyelője, példaadója. Tíz forint fizetése volt e korban egy hónapra, s a fiu azt hitte, hogy Krözus kincseivel halmozzák el. Elsőrendű kitüntetésnek vette állomását, s hogy megfeleljen neki, a nappalhoz toldotta az éjszakát is. Mikor hajnali három óraker jött az éjjeli őr, hogy fölkeltesse, mindennap azokkal a szavakkal: «fő! Pasteur ur! a lustaság ördögét el kell üzni», az ördögöt elüzve találta, Pasteur már asztalánál dolgozott.

PASTEUR.